

Luteryen İman İkrarları Işığında Temel Hristiyan İnanç

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Evrensel İman İkrarları	13
Elçilerin İman İkrarı	15
İznik-İstanbul İman İkrarı	17
Athanasius'un İnanç Bildirgesi	21
Martin Luther'in Kısa İlmihâli	27
1. Bölüm: Allah'ın On Emri	32
2. Bölüm: İman İkrarı	38
3. Bölüm: Rab'bin Duası	43
4. Bölüm: Kutsal Vaftiz	49
5. Bölüm: Günah Çıkarma	53
6. Bölüm: Rab'bin Sofrası	55
7. Bölüm: Gündelik Dualar ve Görevliler Levhası	58
Augsburg İnanç Bildirgesi	69
Başlıca İman Akideleri	
1. Allah	76
2. İlk Günah	78
3. Allah'ın Oğlu	79
4. Aklanmış Sayılma	80
5. Kelâm Görevi	81
6. Yeni İtaat	82
7. Kilise	83

8. Kilise Nedir?	84
9. Vaftiz	85
10. Rab'bin Sofrası	86
11. Günah Çıkarma	87
12. Tövbe	87
13. Sakramentler'in Kullanılması	89
14. Kilise Düzeni	90
15. Kilisenin Geleneği ve Uygulamalar	90
16. Kilise ve Toplum	91
17. Mesih'in Tekrar Gelişi ve Yargı Günü	92
18. Özgür İrade	93
19. Günahın Öz Kaynağı	95
20. İman ve İyi Eylemler	95
21. Azizlere Tapınma	101

Gözden Geçirilmiş Akideler, Düzeltilen Yanlışlar	103
22. Rab'bin Sofrası'nın İki Unsuru	104
23. Rahiplerin Evlenmesi	106
24. Ayin	109
25. Günah Çıkarma	115
26. Yiyeceklerde Fark Gözetilmesi	118
27. Manastır Yeminleri	125
28. Kilisenin Yetkisi	134
Sonuç	146

ÖNSÖZ

"Başlangıçta Söz vardı. Söz Tanrı'yla birlikteydi ve Söz Tanrı'ydı... Her şey O'nun aracılığıyla var oldu, var olan hiçbir şey O'nsuz olmadı... Söz, insan olup aramızda yaşadı. O'nun yüceliğini –Baba'dan gelen, lütuf ve gerçekle dolu biricik Oğul'un yüceliğini– gördük" (Yu. 1:1-3,14).

Allah dünyayı İsa Mesih aracılığıyla yarattı ve kendisini insanlara açıkladı. Mesih İsa, inayet ve hakikatle dopdolu olan Allah Sözü'dür.

İlk insanlar olan Âdem'le Havva, Allah'ın emrine karşı geldiler. Bu düşüş yüzünden günah dünyaya girdi ve insan cennetten kovuldu. Yine de, Allah, yarattığı insanı sever ve insanın O'ndan ayrı yaşamasını istemez. Allah, insanlığı günahın esaretinden kurtarmak ve onları eski gönence kavuşturmak için, bir Kurtarıcı'nın, kendini bu günahkârların uğruna kurban edecek olan Mesih'in geleceğini vaat etti. Bu vaat, ilk defa ta Tevrat'ın başlangıç sayfalarında yer almaktadır (Yar. 3:15).

Kurtuluş vaadi, binlerce yıl boyunca, peygamberler ve İsrail halkının geçirdiği evrelerde tekrarlandı.

Bütün bunlar, zamanın akışı içerisinde, peygamberler tarafından, Eski Ahit kitabına¹ yazılmıştır.

Yaklaşık 2000 yıl önce, Roma İmparatoru Augustus zamanında, Allah'ın bu vaadi yerine geldi. Kurtaran Söz Mesih İsa, Yahudi bir bakire olan Meryem'den doğdu. 30'lu yaşlara geldiğinde, İsa, Allah'ın hükümlerinin geleceğini ilân etti, günahları bağışladı ve hastalara şifa verdi, yaklaşık üç yıl süren alenî faaliyetlerine başladı.

Ancak İsrail ülkesinde bulunan Yahudi yöneticiler İsa'nın faaliyetlerini onaylamıyorlardı. İsa tutuklandı, izinden gidenler ise kaçtılar. Yahudiye eyaleti valisi, Romalı Pontius Pilatus, İsa'nın çarmıha gerilerek öldürülmesi hükmünü verdi. Allah Sözü Mesih İsa, canını vermeden önce, son sözleri olarak şöyle haykırdı: "Tamamlandı." Allah, insanlığın günahlarından ötürü gereken cezayı, çarmıhta kendisi yükledi. İsa Mesih öldü ve gömüldü. Eski Ahit'te peygamberler vasıtasıyla vaat ettiğini, Allah böylece yerine getirdi.

Üçüncü gün, İsa ölümden dirildi. Göğe alınmadan önce İsa, öğrencilerine şu görevi verdi:

¹ Eski Ahit (Eski Antlaşma), Tevrat, tarih kitapları, Zebur, şiiir kitapları ve peygamberlerin kitaplarından oluşmaktadır (toplam 39 kitapçık). Eski Ahit hem Yahudiler'in hem de Hristiyanlar'ın benimsediği Kutsal Kitap'tır. Eski Ahit'in yanı sıra Hristiyanlar Yeni Ahit'i de (İncil) Allah'ın Sözü olarak minnettarlıkla kabul ederler.

“İsa onlara şöyle buyurdu: ‘Dünyanın her yanına gidin, Müjde’yi bütün yaratılışa duyurun. İman edip vaftiz olan kurtulacak, iman etmeyen ise hüküm giyecek’” (Mar. 16:15-16).

Mesih’in dirilişinden kırk gün sonra, önceden vaat edilmiş olan Kutsal Ruh, öğrencilerin üzerine indi ve hepsine, Allah’ın Mesih aracılığıyla ne yaptığını dünyaya duyurmak için güç ve cesaret verdi. Bu duyurunun etkisiyle Hristiyan kilisesi doğdu. Hristiyan kilisesi, İsa’nın verdiği bu göreve, İyi Haberi müjdelemeye ve vaftiz etmeye devam etmektedir. Kilise, Mesih İsa tekrar gelinceye dek bu görevini sürdürecektir.

İsa’nın öğrencilerinin, yani resullerinin yazdıklarından, İncil² olarak adlandırdığımız kitap oluşmuştur. İncil, İsa’nın hayatından, öğretilerinden ve ölümünden, ayrıca kilisenin oluşumundan ve ilk Hristiyanlar’ın yaşamlarından bahseder.

Hristiyan kilisesi, peygamberlerin ve elçilerin yaz-

² “İncil” kelimesi, bazen Türkçede kavram karmaşasına neden olabiliyor. İncil olarak adlandırılan kitap, dört ayrı elçinin (Matta, Markos, Luka ve Yuhanna) İsa’nın hayatını anlattığı yazıları, kilisenin doğuşunun anlatıldığı ‘Elçilerin İşleri’ni, elçilerin ilk Hristiyan topluluklarına yazdıkları mektupları ve Yuhanna’nın kendisine gösterilen rüyeti yazdığı kitap (Vahiy’i) kapsamaktadır. Bütün bu kitapçıkların hepsine İncil, bazen de “Yeni Ahit” (Yeni Antlaşma) adı verilir.

dıklarını bir araya getirerek, Kutsal Kitap³ dediğimiz kitabı oluşturmuştur. Kutsal Kitap'ın yazıları, değişik zamanlarda yaşamış olan insanların, Kutsal Ruh'un yönetiminde yazdıkları yazılardır. Kutsal Kitap'ın ana fikri şudur: Allah, Sözü'yle bütün kâinatı ve insanı kendi benzeyişinde yaratmıştır, günaha düşmüş dünyayı beden alan Sözü'nde, yani Mesih İsa'da kurtarmıştır, iman ve kurtuluşu veren Allah, dünyanın sonuna kadar Hristiyan kilisesinde Sözü vasıtasıyla etkilidir ve Kutsal Ruh'uyla faaliyetine hâlâ devam etmektedir.

Hristiyan kilisesi, Kutsal Kitap'ı temel alıp, inancın en önemli bölümlerini özetleyerek, iman bildirgeleri halinde belirlemiştir. İlk kilisede, vaftiz olacak kişi, iman ikrarını okuyarak, Kutsal Kitap'ın öğretilerine bağlı kalma isteğini belirtirdi. Tarihin akışı içerisinde, bildirgeler, ayrıca sapkın öğreti ve eğitimlere karşı da kullanılmıştır. Bildirgelerde, yanlış öğreti doğru öğretiden ayrılır. Hristiyanlar için, Allah'ın sözünün vaaz edilmesinde, öğretilmesinde ve duyurulmasında bildirgeler güçlü birer araçtır.

Bildirgeler asla Kutsal Kitap'ın yerine geçemez, fakat Allah'ın kim olduğunu, O'nun, günahın ve ölümün hükümranlığından insanları kurtarmak için

³ Kutsal Kitap Eski Ahit (Eski Antlaşma) ve Yeni Ahit'ten (Yeni Antlaşma) oluşmaktadır. (Bk. dn. 1. ve 2.)

ne yaptığını kısaca ve etkili bir şekilde anlatmaya yarayan mükemmel araçlardır.

Luteryenlik, 1500 yıllarında Martin Luther'in (1483-1546) kiliseye o zamanlarda hakim olan yanlış öğretilere ve eğitimcilerle karşı verdiği mücadeleyle başlamıştır. Martin Luther kendi kilisesini kurmak istememiştir, aslında amacı, elçisel öğretiyeye ve bildirgelere bağlı kalmaktı. Luteryen kilise babaları, Kutsal Kitap'ın ne öğrettiğini belirtmek için, Kutsal Kitap'a göre hangi öğretinin doğru olduğunu, yani Hristiyan öğretisini açıkça ortaya çıkarmayı istediklerinden, bu yazıları, yani bildirgeleri yazmışlardır. Luteryen bildirgelerini içeren kitaplar bu yazılardan oluşmuştur.

Luteryen bildirgelerini içeren kitapların dayandığı temel, genellikle dünya çapında birçok kilise tarafından kabul edilmiş olan İznik-İstanbul İman İkrarı'yla, özellikle Batı kiliselerinde kullanılan Elçisel İman İkrarı ve Athanasius'un İnanç Bildirgesi'dir. Diğer Luteryen iman ikrarları; Martin Luther'in Kısa İlmihâli (1529), Martin Luther'in Uzun İlmihâli (1529), Augsburg İnanç Bildirgesi (1530), Augsburg İnanç Bildirgesi Savunması (1531), Şmalkalden Maddeleri (1536), Papanın Yetkisi ve Hakları Hakkında (1537) ve İman İttifakı Rehberi'dir (1577).

Elinizde bulunan bu kitaba, yukarıda belirtilen iman ikrarlarından, evrensel iman ikrarları, Martin Luther'in Kısa İlmihâli ve Augsburg İnanç Bildirgesi alınmıştır. Bu temel iman ikrarlarında, Hristiyanlığın öğretisi yoğunlaştırılmış ve açık bir şekilde belirtilmiştir. Tabii ki, ümidimiz, günü geldiğinde, bütün Luteryen inanç bildirelerinin Türkçe olarak okunmasıdır.

Reformcu Martin Luther'in bu yolda ilerlemesine neden olan sorunun, günahkâr insanın, hakkında son hükmün verileceği gün Mukaddes Allah'ın önünde nasıl dayanacağı olduğu söylenir. Bu kitap-taki bildireler bu soruya kesin ve iyi bir cevap vermektedir. Hristiyanlığın öğretisi, sadece asilce bir fikir ya da felsefî bir akıl yürütme olamaz, aksine, insanın hayatını nasıl yaşaması gerektiğini ve son hükmün verileceği günden nasıl çıkacağını pratik olarak göstermektir.

Editörler

**EVRENSEL
İMAN İKRARLARI**

ELÇİLERİN İMAN İKRARI

ÖNSÖZ

Daha ikinci yüzyılda Elçilerin İman İkrarı, Grekçe olarak kullanılmıydı. İkrarın temeli, kilisede ilk zamanlardan itibaren verilen vaftiz öncesi eğitime ve yapılan vaftiz ayinine dayanmaktadır. 400'lü yıllardan bu yana Roma kilisesinde vaftiz sırasında Elçilerin İman İkrarı tekrarlanmaktadır. Doğu kiliselerinde elçisel iman ikrarı daha az tanınır. Ancak Doğu kiliseleri de ikrarın içeriğini kabul eder.

Luteryen kilisesinde, Elçilerin İman İkrarı'nın özel bir öneme sahip olmasının sebebi, Martin Luther'in bunu Kısa İlmihal'de açıklamış olmasıdır. Böylece, Elçilerin İman İkrarı, her Hristiyan'a öğretilmesi gereken temel Hristiyanlık bilgisine dâhil edilmiştir.

ELÇİLERİN İMAN İKRARI

Allah'a, bütün güçlere egemen olan Baba'ya, yerin ve göğün Yaratıcısı'na inanıyorum.

Allah'ın biricik Oğlu'na, Rabbimiz İsa Mesih'e inanıyorum. İsa, Kutsal Ruh aracılığıyla gebe kalan bakire Meryem'den doğdu, vali Pontius Pilatus'un döneminde acı çekti, çarmıha gerildi, öldü ve gömüldü. Ölüler diyarına indi. Üçüncü gün dirildi. Göklere yükseldi. Şimdi Allah'ın, bütün güçlere egemen olan Baba'nın sağında oturuyor. Bir gün tekrar gelip ölüleri ve dirileri yargılayacak.

Kutsal Ruh'a inanıyorum. Kutsal ve evrensel imanlılar topluluğunun ve kutsallar birliğinin var olduğunu kabul ediyorum, günahlarımın bağışlanmasına güvenip bedenim dirilmesini ve sonsuz yaşamı bekliyorum.

İZNIK – İSTANBUL İMAN İKRARI

ÖNSÖZ

İznik-İstanbul İman İkrarı'nın temel dayanağı, ilk kilise olan Yeruslaim'deki toplulukta vaftiz sırasında okunan iman ikrarıdır. M.S. 325 yılında, İznik'te toplanan Kilise Konseyi, Oğul'un Baba'yla eş değer olmadığı, bu nedenle Mesih'in Tanrı olmadığını öne süren Arius'un sapkın öğretisini engellemek zorunda kaldı. 381 yılında, İstanbul'da toplanan konsey ise Tanrı'nın Üçlü Birliği'ne olan güveni sarsmaya yönelik bir sapkın öğretiyi daha reddetti. İznik ve İstanbul'daki Kilise Konseyi toplantılarında, kiliseyi tehdit eden sapkın öğretilere karşı, doğru öğretiyi belirlemek amacıyla, ilk kilisenin vaftiz ikrarı da genişletildi. İznik-İstanbul İman İkrarı'nın son ifade tarzı, 451 yılında Kalke-don'da (Kadıköy) toplanan kiliseler birliği toplantısında onaylandı. Bu ikrar, bundan sonra genellikle ayinlerde çok sık kullanılır hale geldi.⁴

⁴ Ancak bu İznik-İstanbul İman İkrarı, Doğu ve Batı kiliseleri arasında anlaşmazlıklara sebep olmuştur. 500'lü yıllarda, Kutsal Ruh'un ayrıca Oğul'dan da çıktığı öğretisi kabul edildi. Bu

İZNİK – İSTANBUL İMAN İKRARI

Tek Allah'a, bütün güçlere egemen olan Baba'ya, yerin ve göğün, görünen ve görünmeyen her şeyin Yaraticısı'na inanıyoruz.

Tek bir Rab'be, İsa Mesih'e, Allah'ın biricik Oğlu'na, zamanlar oluşmadan Baba'dan olmuş olana inanıyoruz. Kendisi Allah'tan Allah, Işıktan Işık, gerçek Allah'tan gerçek Allah olmuş, ancak yaratılmamıştır. Baba ile aynı öze sahiptir. Her şey O'nun aracılığı ile var oldu. Biz insanlar uğruna, kurtulmamız için göklerden indi. Kutsal Ruh aracılığı ile bakire Meryem'den beden alıp insan oldu. Vali Pontius Pilatus'un döneminde uğrumuza çarmıha gerildi. Öldü ve gömüldü. Kutsal Yazılar'ın belirttiği gibi üçüncü gün dirildi ve göklere yükseldi. Şimdi Baba'nın sağında oturuyor. Bir gün görkemle geri gelip dirilerle ölüleri yargılayacak. Egemenliği sonsuz olacaktır.

Rab olan, yaşam veren, Baba ile Oğul'dan çıkan, Baba ve Oğul ile birlikte tapılıp yüceltilen, pey-

ğretiyi vurgulamak için, Batı'da, iman ikrarına “ve Oğul'dan” (*filioque*) kelimesi eklendi. Batı kilisesinin kendi başına yaptığı eklemeyi Doğu kiliseleri kabul etmedi, bunun sonucunda, Doğu ve Batı kiliselerinin 1054 yılında ayrılmasına neden olan sebeplerde bu eklemenin de payı oldu.

gamberler aracılığıyla konuşmuş olan Kutsal Ruh'a inanıyoruz. Tek, kutsal, evrensel ve elçilerin koyduğu temel üzerinde kurulmuş olan imanlılar topluluğunun varlığına inanıyoruz. Günahların bağışlanması için tek bir vaftizi kabul ediyoruz. llerin dirilmesini ve sonsuz yaşamı bekliyoruz.

ATHANASIUS'UN İNANÇ BİLDİRGESİ

ÖNSÖZ

Athanasius'un İnanç Bildirgesi, M.S. 500'lü yıllarda muhtemelen Batı kilisesinin etki alanında doğmasına rağmen, adını M.S. 300'lü yıllarda yaşamış olan kilise babası Athanasius'tan (295-373) almıştır. Athanasius Üçlü Birliği reddeden Arius'çu sapkın öğretiyeye karşı mücadele etti. Athanasius'un İnanç Bildirgesi, Üçlü Birliği ve Mesih ilahiyatını kısa cümlelerle köklü bir şekilde açıklamaktadır.

ATHANASIUS'UN İNANÇ BİLDİRGESİ

Arius'çulara karşı:

1. Kurtulmak isteyen kişi, her şeyden önce, ortak Hristiyan inancına bağlı olmalıdır. Buna, değiştirmeden ve tamamen iman etmelidir. Böyle yapmayan kişi, şüphesiz ebediyen mahvolur.

2. Ortak Hristiyan inancı şudur:

3. Biz, Üçlü Birlik olan tek Allah'a ve tek Allah olan Üçlü Birliğe, unsurları birbirine karıştırmadan ve ilahî varlığı dağıtmadan, özü bölmeden ibadet ederiz.

4. Baba vardır, Oğul vardır ve Kutsal Ruh vardır, ama Baba, Oğul ve Kutsal Ruh tek Tanrı'dır. Yücelikleri denktir ve görkemleri aynı derecede sonsuzdur.

5. Baba nasılsa, Oğul da öyledir, Kutsal Ruh da öyledir. Baba yaratılmamıştır, Oğul yaratılmamıştır ve Kutsal Ruh yaratılmamıştır.

6. Baba sınırsız, Oğul sınırsız, Kutsal Ruh sınırsızdır.

7. Baba ezeli ve ebedî, Oğul ezeli ve ebedî, Kutsal Ruh ezeli ve ebedîdir.

8. Buna rağmen, Üçü ayrı ayrı ebedî olan değildir, tek Ebedî Olan vardır. Aynı şekilde Yaratılmamış ya da Sınırsız Olan da üç değil, tektir.

9. Baba her şeye Egemen olduğu gibi, Oğul da her şeye Egemen'dir ve Kutsal Ruh da her şeye Egemen'dir. Buna rağmen tek her şeye Egemen vardır.

10. Baba Allah olduğu gibi, Oğul Allah ve Kutsal Ruh Allah'tır. Ancak üç Tanrı değil, sadece tek Allah vardır.

11. Baba Rab olduğu gibi, Oğul da Rab'dir ve Kutsal Ruh da Rab'dir. Ancak üç Rab değil, tek Rab vardır.

12. Hristiyanlıkta, hakikat, birbirinden farklı üç unsuru Allah ve Rab olarak kabul etmemizi gerektirir. Aynı şekilde, ortak Hristiyan inancı da, üç tanrıdan ya da üç rabden söz edilmesini yasaklar.

13. Baba hiçbir şeyden gelmemiştir; ne yaratılmış ne de doğurulmuştur.

14. Oğul yalnızca Baba'dandır; ne oluşturulmuş, ne yaratılmıştır, fakat yegâne Oğul'dur.

15. Kutsal Ruh, Baba'dan ve Oğul'dandır; ne oluşturulmuş, ne yaratılmış, ne de doğurulmuştur, fakat Baba'dan ve Oğul'dandır. Böylece, üç değil, tek bir Baba vardır; üç oğul değil, tek bir Oğul, üç kutsal ruh değil, tek bir Kutsal Ruh vardır.

16. Bu üçlülükte biri diğferinden daha önce ya da daha sonra değildir, biri diğferinden ne daha büyük, ne daha küçüktür, ancak Üçü aynı derecede sonsuz ve aynı değerdedir. Yani Üçlülükteki Birliğe ve Birlikteki Üçlülüğe iman edilmelidir.

17. Kurtuluşu arayan, Üçlü Birliği işte böyle düşünmelidir.

18. Bundan başka, kişinin sonsuz kurtuluşa nail olması için, Rabbimiz İsa Mesih'in vücut bulduğuna yürekten inanarak sarılması gerekir.

19. Doğru öğretisi şudur: Rabbimiz İsa Mesih'in hem Allah'ın Oğlu, hem de aynı anda Tanrı ve insan olduğuna inanır ve ikrar ederiz.

20. Oğul Allah'tır; Oğul ezelde Baba'nın özünden var olduğu için tamamıyla Allah'tır, zamanın içinde bu dünyada annenin özünden doğmuş olduğu için tamamıyla insandır. O tamamen Allah'tır, canı ve bedeniyle ise tamamen insandır.

21. İlahî öze sahip olması nedeniyle Oğul, Baba'yla eşittir, ancak Oğul'un insan sıfatı nedeniyle Baba O'ndan üstündür.

22. Hem Allah hem İnsan olduğu halde, iki değil, sadece tek Mesih vardır.

23. Mesih'teki birlik, ilahî özün insanlığa dönüşmesinden dolayı olmamıştır, ancak Allah'ın insanlığı üstlenmesiyle olmuştur. İlahî ve insanî özler

birbirine karışmamıştır, ancak tek bir şahısta birleşmiştir.

24. Bir insanın can ve bedenden oluşması gibi, Mesih Allah ve İnsan olarak birdir.

25. Mesih bizim kurtuluşumuz için acı çekmiş, cehenneme inmiş, ölümden dirilmiş, göklere yükselmiş, Baba'nın sağında yer almıştır, bir gün ölüleri ve dirileri yargılamak için tekrar gelecektir.

26. O geldiğinde, bütün insanlar ölümden bedenleriyle dirilecekler ve yaptıklarının hesabını vereceklerdir. İyilik edenler, ebedî yaşama kavuşacaklar, kötülük edenler ise sonsuz ateşe atılacaklardır.

27. Bu evrensel Hristiyan öğretisidir. Buna, sağlam ve istikrarlı bir şekilde inanmayan kişi kurtulamaz.

**Martin Luther'in
KISA İLMİHÂLİ**

Martin Luther'in KISA İLMİHÂLİ

ÖNSÖZ

Daha ilk kiliseden itibaren, yetişkinlere, vaftiz olmadan önce Hristiyanlık eğitimi verilmektedir. Bu eğitimin amacı, vaftiz edilecek kişinin, Hristiyanlığın temel içeriğini kavradığından emin olmaktır.

Ortaçağ'da vaftiz öncesi eğitim ve öğrenimi kapsamında İman İkrarı, Rab'bin Duası ve On Emir yer alıyordu. Martin Luther vaftiz ve Rab'bin Sofrası Sakrament'lerini de ekleyerek bu geleneği genişletti.

1529 yılında, cemaatlerin eğitim ihtiyaçlarına cevap vermesi amacıyla Luther iki ilmihâl yayınladı. Bunlardan geniş kapsamlı olanı rahip ve öğretmenler, dar kapsamlı olanı ise bütün Hristiyanlar içindi.⁵ Reform döneminde Hristiyan inancının halkın arasında kökleşmesinde ve genişlemesinde, ilmihâlin önemli bir yeri vardı. Bunlar hâlen vaftiz ve

⁵ İlmihâller ilk kez Almanca yayınlanmıştır. Uzun İlmihâl'in orijinal adı *Deutsch Catechismus* ve Kısa İlmihâl'in ise *Der Kleine Catechismus*'tur.

konfirmasyon kurslarında ve Hristiyan imanlının kendi ruhani hayatının idamesinde vazgeçilmez yardımcı araçlardır.⁶ İlmihâller, 1580 yılında Luteriyen bildirgelerini içeren kitaplar sayıldı. Bu kitapta yayınlanan ilmihâl, Kısa İlmihâl'dir.

Kısa Hristiyan İlmihâli, çocuk ya da yetişkin, eğitilmiş ya da eğitimsiz, herkesin okuyabileceği küçük ve basit bir kitaptır. Yine de, içerik olarak, ilmihâl bitmez tükenmez zenginliklerle doludur. Kimse bu kitapla üstat olamaz. Martin Luther rahip, öğretmen ve ilahiyat doktoru olmasına rağmen, yine de her gün ilmihâl öğrenmeye çalıştığını söylemiştir.

⁶ Bebekken vaftiz edilene, yaşam boyu, özellikle onun olgun bir anlayışa ulaştığı daha sonraki yıllarda inancın temel konuları öğretilir. Bu kurs bittikten sonra, kilisede konfirmasyon töreni yapılır. Konfirmasyondan sonra, genç, Rab'bin Sofrası'na tek başına da katılabilir.

Martin Luther'in KISA İLMİHÂLİ

Kısa Hristiyan İlmihâli yedi bölüme ayrılır:

1. Allah'ın On Emri ve Açıklaması
2. İman İkrarı
3. Rab'bin Duası
4. Kutsal Vaftiz
5. Günah Çıkarma
6. Rab'bin Sofrası
7. Gündelik Dualar ve Görevliler Levhası

BİRİNCİ BÖLÜM

ALLAH'IN ON EMRİ⁷

- I. *Allah'tan başka ilahın olmayacak.*
- II. *Allah'ın adını boş yere ağzına almayacaksın.*
- III. *Şabat Günü'nü kutsal sayarak anımsayacaksın.*
- IV. *Annene babana saygı göstereceksin.*
- V. *Adam öldürmeyeceksin.*
- VI. *Zina etmeyeceksin.*
- VII. *Çalmayacaksın.*
- VIII. *Komşuna karşı yalan yere tanıklık etmeyeceksin.*
- IX. *Komşunun evine göz dikmeyeceksin.*
- X. *Komşunun eşine, hizmetçisine, öküzüne, eşğine, hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.*

⁷ Çeşitli Hristiyan mezheplerinde, emirlerin numaralandırılmasında farklılıklar vardır. Bazıları birinci emri ikiye bölerken, dokuzuncu ve onuncu emri birleştirirler. Yine de emrin ana fikri bir bütün halinde aynıdır.

sını küçümsemeyelim, fakat bunları kutsal sayalım, zevkle dinleyelim ve öğrenelim.

DÖRDÜNCÜ EMİR

Annene babana saygı göstereceksin.

Bunun anlamı nedir? Allah'tan korkmalı ve O'nu sevmeliyiz; öyle ki, anne babamızı ve diğer büyüklerimizi hor görmeyelim veya öfkelenirmeyelim, fakat onlara saygı gösterelim ve hizmet edelim, onları sevelim ve önemli sayalım, sözlerini de dinleyelim.

BEŞİNCİ EMİR

Adam öldürmeyeceksin.

Bunun anlamı nedir? Allah'tan korkmalı ve O'nu sevmeliyiz; öyle ki, komşumuza fiziksel bir zarar vermeyelim veya acı çektirmeyelim, fakat her ihtiyaçta ona yardım edip destek olalım.

ALTINCI EMİR

Zina etmeyeceksin.

Bunun anlamı nedir? Allah'tan korkmalı ve O'nu sevmeliyiz; öyle ki, sözlerimizle ve eylemlerimizle cinsel bakımdan temiz ve saygın bir yaşam sürelim. Ayrıca, herkes eşini sevsin ve ona saygı göstereyin.

YEDİNCİ EMİR

Çalmayacaksın.

Bunun anlamı nedir? Allah'tan korkmalı ve O'nu sevmeliyiz; öyle ki, komşumuzun parasını veya malını ele geçirmeyelim ya da dürüst olmayan herhangi bir şekilde onları almayalım, fakat malının ve gelirinin artmasına ve korunmasına yardım edelim.

SEKİZİNCİ EMİR

Komşuna karşı yalan yere tanıklık etmeyeceksin.

Bunun anlamı nedir? Allah'tan korkmalı ve O'nu sevmeliyiz; öyle ki, komşumuz hakkında yalan söy-

Allah verdiği emirlerle ilgili ne diyor⁸?

“Ben, Tanrının RAB, kıskanç bir Tanrı’yım. Benden nefret edenin babasının işlediği suçun hesabını çocuklarından, üçüncü, dördüncü kuşaklardan sorarım. Ama beni seven, emirlerime uyan binlerce kuşağa sevgi gösteririm.” (Çık. 20:5-6)

Bunun anlamı nedir? Allah bu emirlere karşı gelen herkesi cezalandıracağını söylüyor. Bu nedenle O’nun gazabından korkmalı, bu emirlere karşı gelmemeliyiz. Ama Allah bu emirlere uyanlara lütfedip her bereketi vereceğine dair söz veriyor. Bu nedenle O’nu sevmeli, O’na güvenmeli ve sevinçle O’nun emirlerine uymalıyız.⁹

⁸ Emirlerle ilgili metin Mısır’dan Çıkış kitabının şu ayetlerinde bulunmaktadır: 20:3, 7, 8, 12-17.

⁹ 1-3. emirler Allah’a karşı davranışlarımızı içerir. 4-10. emirler insanlara karşı davranışlarımızdan söz eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İMAN İKRARI

Elçilerin İman İkrarı

Allah'a, bütün güçlere egemen olan Baba'ya, yerin ve göğün Yaratıcısı'na inanıyorum.

Allah'ın biricik Oğlu'na, Rabbimiz İsa Mesih'e inanıyorum. İsa, Kutsal Ruh aracılığıyla gebe kalan bakire Meryem'den doğdu, vali Pontius Pilatus'un döneminde acı çekti, çarmıha gerildi, öldü ve gömüldü. Ölüler diyarına indi. Üçüncü gün dirildi. Göklere yükseldi. Şimdi Allah'ın, bütün güçlere egemen olan Baba'nın sağında oturuyor. Bir gün tekrar gelip ölüleri ve dirileri yargılayacak.

Kutsal Ruh'a inanıyorum. Tek bir kutsal ve evrensel Hristiyan Kilisesi'nin ve kutsalların birliğinin var olduğunu kabul ediyorum, günahlarımın bağışlanmasına güvenip, bedenin dirilmesini ve sonsuz yaşamı bekliyorum.

halde bunları yapar. Bu nedenle, O'na şükretmek ve övgüler sunmak, O'na hizmet ve itaat etmek mecburiyetindeyim.

Bu, güvenilir bir gerçektir.

İKİNCİ PARÇA

KEFARET

*Allah'ın biricik Oğlu'na,
Rabbimiz İsa Mesih'e inanıyorum.
İsa, Kutsal Ruh aracılığıyla gebe kalan
bakire Meryem'den doğdu,
Vali Pontius Pilatus'un döneminde
acı çekti, çarmıha gerildi,
öldü ve gömüldü.
Ölüler diyarına indi. Üçüncü gün dirildi.
Göklere yükseldi.
Şimdi Allah'ın, bütün güçlere egemen olan
Baba'nın yanında oturuyor.
Bir gün tekrar gelip
ölüleri ve dirileri yargılayacak.*

Bunun anlamı nedir? Zamanlar oluşmadan Baba'dan olmuş olan, Baba'nın isteğiyle dünyaya gelen gerçek Allah ve bakire Meryem'den doğmakla gerçek insan olan İsa Mesih'in benim Rab'bim olduğuna inanıyorum.

Kayıp ve yargılanmış olan beni bütün günahlardan, ölümden, İblis'in pençesinden kurtaran ve fidyeyle satın alan O'dur. Fidyemi altın ya da gümüşle değil, kutsal ve değerli kanıyla, acılarıyla ve masum ölümüyle ödedi.

Bütün bunları O'na ait olayım ve egemenliğinde O'nun yönetimi altında yaşayıp O'na sonsuz bir doğrulukla, saflıkla ve mutlulukla hizmet edeyim diye yaptı.

O'nun gerçek dirilişi ve sonsuza dek yaşayıp egemenlik sürecek olması bunları bana sağlamaktadır.

Bu güvenilir bir gerçektir.

ÜÇÜNCÜ PARÇA

KUTSALLAŞTIRMA

*Kutsal Ruh'a inanıyorum.
Tek bir kutsal ve evrensel Hristiyan Kilisesi'nin ve kutsalların birliğinin var olduğunu kabul ediyorum, günahlarımın bağışlanmasına güvenip bedenim dirilmesini ve sonsuz yaşamı bekliyorum. Amin.*

Bunun anlamı nedir? Kendi akıl ve gücümle Rab-bim İsa Mesih'e gelme ve inanma yeteneğim olmadığına inanıyorum. Fakat Kutsal Ruh beni Allah'ın Kurtuluş Müjdesi aracılığıyla çağır-mış, verdiği armağanlarla aydınlatarak, doğru imanda kutsallaştırıp korumuştur.

Aynı şekilde Kutsal Ruh dünyadaki bütün Hristiyan Kilisesi'ni çağırır, toplar, aydınlatır, kutsallaştırır ve tek doğru imanda, İsa Mesih'te korur.

Bu Hristiyan Kilisesi'nde Kutsal Ruh her gün benim ve öbür imanlıların bütün günahlarını bol bol bağışlar.

Son günde beni bütün ölülerle birlikte diriltecek, bana ve Mesih'e iman eden herkese sonsuz yaşam verecektir.

Bu güvenilir bir gerçektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

RAB'BİN DUASI

*Aile reisi, ev halkına Rab 'bin Duası 'nı
basit bir şekilde nasıl öğretilmelidir?*

Ey göklerdeki Babamız, adın kutsal olsun. Ege-
menliğin gelsin. Gökte olduğu gibi, yeryüzünde de
Senin iraden olsun. Gündelik ekmeğimizi bize bu-
gün ver. Bize karşı suç işleyenleri nasıl ba-
ğışladıkça Sen de bizi bağışla. Bizi denenmelere
sokma. Bizi kötülükten kurtar. Çünkü egemenlik,
güç ve yücelik sonsuzlara dek Senindir. Amin.

BAŞLANGIÇ

Ey göklerdeki Babamız,

Bunun anlamı nedir? Bu sözlerle Allah kendisinin
gerçek Babamız olduğuna, bizlerin de O'nun gerçek
çocukları olduğumuza inanmamızı şefkatle istiyor.
Böylece, çocuklar sevgili babalarına nasıl yalvarır-
larsa, biz de tam bir cesaret ve güvenle O'na yalva-
rabiliriz.

BİRİNCİ DİLEK

Adın kutsal olsun.

Bunun anlamı nedir? Allah'ın adı kesinlikle kendiliğinden kutsaldır. Ama bu dilekle O'nun adı bizim aramızda da kutsansın diye dua ediyoruz.

Allah'ın adı nasıl kutsanır? Allah'ın sözünün açık ve saf bir şekilde öğretilmesiyle, bizim de Allah'ın çocukları olarak O'nun sözüne göre kutsal bir yaşam sürmemizle Allah'ın adı kutsanır. Bunun için bize yardım et, ey göklerdeki sevgili Baba! Ancak biri Allah'ın sözüne aykırı şeyler öğretir ya da sözüne aykırı yaşarsa Allah'ın adını lekelemiş olur. Ey göklerdeki Babamız, bizi bundan koru!

İKİNCİ DİLEK

Egemenliğin gelsin.

Bunun anlamı nedir? Biz dua etmezsek bile Allah'ın egemenliği kesinlikle kendiliğinden gelir. Ama bu dilekle egemenliği bize de gelsin diye dua ediyoruz.

Allah'ın egemenliği nasıl gelir? Göklerdeki Babamız bize Kutsal Ruh'u verdiği zaman lütfu aracılığıyla kutsal sözüne iman ederiz ve hem bu dün-

yada hem de sonsuzlukta Allah'ın yoluna yaraşır bir yaşam süreriz. Allah'ın egemenliği bu şekilde gelir.

ÜÇÜNCÜ DİLEK

***Gökte olduğu gibi, yeryüzünde de
Senin iraden olsun.***

Bunun anlamı nedir? Allah'ın iyi ve merhametli iradesi biz dua etmezsek de gerçekleşir. Ancak bu dilekle O'nun iradesi bizim aramızda da gerçekleşsin diye dua ediyoruz.

Allah'ın iradesi nasıl gerçekleşir? Allah'ın iradesi şöyle gerçekleşir: Allah İblis'in, dünyanın ve günahlı benliğimizin bütün kötü düzenlerini ve amaçlarını bozar ve önler, çünkü bunlar, Allah'ın adının bizim tarafımızdan kutsal kılınmasını, O'nun egemenliğinin aramızda gerçekleşmesini istemezler; Allah bizi ömrümüzün sonuna kadar güçlendirip O'nun sözünde ve imanda sıkı durmamızı sağlar. O'nun iyi ve merhametli iradesi budur.

DÖRDÜNCÜ DİLEK

Gündelik ekmeğimizi bize bugün ver.

Bunun anlamı nedir? Biz dua etmezsek de Allah kesinlikle bütün insanlara, kötülere bile, gündelik ekmeğini verir. Ama bu dilekle dua ediyoruz ki, Allah bizi bunun farkına varmaya ve gündelik ekmeğimizi hamdederek kabul etmeye yöneltsin.

Gündelik ekmeğimiz nedir? Gündelik ekmeğimiz, bedenimizin bakımı ve ihtiyaçlarıyla ilgili olan her şeyi içerir, örneğin; yiyecek, içecek, giyecek, ayakkabı, ev, toprak, hayvanlar, para, eşya, iyi bir eş, iyi çocuklar, iyi işçiler, iyi ve adil hükümdarlar, iyi devlet yönetimi, iyi hava koşulları, barış, sağlık, kendine hâkim olma yeteneği, onur, iyi arkadaşlar, sadık komşular vb.

BEŞİNCİ DİLEK

Bize karşı suç işleyenleri nasıl bağışladıkça Sen de bizi bağışla.

Bunun anlamı nedir? Bu dilekle, göklerdeki Babamız günahlarımıza bakmasın ve günahlarımız yüzünden duamızı reddetmesin diye dua ediyoruz. Biz, ne dilediğimiz şeylere layığız, ne de onları hak

ettik, ama diliyoruz ki, Allah bütün bunları lütfu sayesinde bize versin. Çünkü her gün günah üstüne günah işliyoruz ve cezadan başka bir şey hak etmiyoruz. Biz de bize karşı suç işleyenleri içtenlikle bağışlıyoruz ve onlara sevinçle iyilik yapıyoruz.

ALTINCI DİLEK

Bizi denenmelere sokma.

Bunun anlamı nedir? Allah kimseyi ayartmaz. Bu dilekle Allah bizi alıkoysun ve korusun diye dua ediyoruz. Öyle ki, İblis, dünya ve günahlı benliğimiz bizi aldatmasın veya yanlış imana, umutsuzluğa ve başka büyük utançlara ve kötülöklere düşürmesin. Bunlar bize saldırır, ama dua ediyoruz ki, sonunda bunların üstesinden gelip zafer kazanalım.

YEDİNCİ DİLEK

Bizi kötölükten kurtar.

Bunun anlamı nedir? Bu dilekle özetleyerek dua ediyoruz ki, göklerdeki Babamız bizi bütün kötölüklerden kurtarsın, bu kötölükler ister bedenimize ya da canımıza yönelik olsun, ister malımıza, mülkümüze ya da onurumuza yönelik olsun... Ve en sonunda, ölüm vaktimiz gelince, Babamız bizi

mutlu sona erdirsin ve lütfunda bizi bu sıkıntı dolu dünyadan kendi yanına, cennete alsın.

SON

***Çünkü egemenlik, güç ve yücelik sonsuzlara dek
Senindir.¹⁰
Amin.***

Bunun anlamı nedir? Emin olmalıyım ki, göklerdeki Babamız bu dileklerden hoşlanır ve bunlara kulak verir. Çünkü kendisi böyle dua etmemizi buyurmuş ve dualarımıza kulak vereceğine dair söz vermiştir. Amin kelimesi, “evet, öyle olacak” anlamına gelir.

¹⁰ Bu sözler Luther’in orijinal *Kısa Hristiyan İlmihâli* kitabında yoktur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUTSAL VAFTİZ

BİRİNCİ NOKTA

Aile reisi, ev halkına Kutsal Vaftiz Sakramenti'ni¹¹ basit bir şekilde nasıl öğretmelidir?

Vaftiz nedir?

Vaftiz'de kullanılan su artık sıradan bir su değildir, Allah'ın buyruğu ve Allah'ın Sözü'yle birleşmiş sudur.

Allah'ın bu sözü nedir?

Rabbimiz Mesih İsa, İncil'in Matta kitabının son bölümünde şöyle diyor: “Gidin, bütün ulusları öğrencilerim olarak yetiştirin; bunu onları Baba, Oğul

¹¹ *Sakrament* kelimesi Latince'deki *sacramentum* kelimesinden kaynaklanır. *Sacramentum* ise, *yemin* anlamına gelir.

ve Kutsal Ruh'un adıyla vaftiz ederek... yapacaksınız."¹² (Mat. 28:19-20)

İKİNCİ NOKTA

Vaftiz ne fayda sağlar?

Allah'ın sözlerinin ve vaatlerinin ilan ettiği gibi, vaftiz iman eden kişinin günahlarının bağışlanmasını sağlar, kişiyi ölümden ve İblis'ten kurtarır ve ona ebedî kurtuluşu verir.

Allah'ın bu sözleri ve vaatleri nelerdir?

Rabbimiz Mesih, Markos kitabının son bölümünde şöyle diyor: "İman edip vaftiz olan kurtulacak, iman etmeyen ise hüküm giyecek" (Mar. 16:16).

ÜÇÜNCÜ NOKTA

Su bu kadar büyük şeyleri nasıl sağlayabilir?

Elbette ki, burada söz konusu olan yalnız su değildir, suyu kullanan Allah'ın sözü bunları sağlar, o

¹² Grekçeden birebir çeviri

sudaki Allah'ın sözüne güvenen imanıyla beraber. Çünkü Allah'ın sözü olmadan o su sıradan bir sudur, vaftiz değildir. Ama Allah'ın sözüyle vaftizdir, yaşam veren sudur, lütuftan yana zengindir ve Kutsal Ruh'taki yeniden doğuş yıkamasıdır. Elçi Pavlus'un Titus'a Mektubu'nda söylediği gibi:

“Ama Kurtarıcımız Allah iyiliğini ve insana olan sevgisini açıkça göstererek bizi kurtardı. Bunu doğrulukla yaptığımız işlerden dolayı değil, kendi merhametiyle, yeniden doğuş yıkamasıyla ve Kurtarıcımız İsa Mesih aracılığıyla üzerimize bol bol döktüğü Kutsal Ruh'un yenilemesiyle yaptı. Öyle ki, O'nun lütfuyla aklanmış olarak umut içinde sonsuz yaşamın mirasçıları olalım. Bu güvenilir bir sözdür” (Tit. 3:4-8).

DÖRDÜNCÜ NOKTA

Bu şekilde suyla vaftiz olmanın anlamı nedir?

Bizdeki *Eski Âdem (Eski İnsan)*, günahı ve kötü istekleri nedeniyle her gün pişmanlık duyup, tövbe aracılığıyla boğulmalı ve ölmelidir. *Yeni İnsan* ise Allah'ın önünde ebedî doğruluk ve paklıkla yaşamaya her gün diri kalmalıdır.

Kutsal Kitap'ın hangi ayetlerinde bu yazılıdır?

Elçi Pavlus Romalılara Mektup'ta şöyle yazıyor: “Baba'nın yüceliği sayesinde Mesih nasıl ölümden dirildiyse, biz de yeni bir yaşam sürmek üzere vaf-tiz yoluyla O'nunla birlikte ölüme gömüldük” (Rom. 6:4).¹³

¹³ Göklere yükselmeden önce İsa Mesih öğrencilerine, bütün insanlığa tanrısal Müjde'yi yaymalarını ve bütün milletleri vaf-tiz edip insanlara Allah'ın sözünü öğreterek onları öğrencileri olarak yetiştirmelerini buyurdu (Mat. 28:19).

İsa'nın ve elçilerin zamanından beri Müjde'nin vaaz edildiği her yerde, onu kabul edenler vaf-tiz edilmiştir. Elçi Petrus Pentikost gününde vaaz ederken (bu olay İsa'nın dirilmesinden, göğe çıkmasından sonra oldu), vaazı duyanlar, yüreklerine hançer saplanmış gibi oldular ve ne yapmaları gerektiğini sordular. Petrus onlara şu karşılığı verdi: “Günahlarınızdan dönün, günahlarınızın bağışlanması için her biriniz İsa Mesih adıyla vaf-tiz edilsin. Böylece Kutsal Ruh armağanını alacaksınız” (Elç. 2:37-38).

BEŞİNCİ BÖLÜM

GÜNAH ÇIKARMA

*Hristiyanlara günahlarını itiraf etmeleri
nasıl öğretilmeli?*

Günah çıkarma nedir?

Günah çıkarmasında iki nokta vardır. Birincisi, günahlarımızı itiraf ediyoruz ve ikincisi, günahlarımızın bağışlanmasını kabul ediyoruz. Onu yalnız pederin sözü olarak değil, fakat bizzat Allah'ın söylediği söz olarak kabul ediyoruz ve şüphemiz olmadan günahlarımızın bu bağışlanma sözüyle göklerde Allah'ın önünde bağışlandıklarına kesinlikle iman ediyoruz.

Hangi günahları itiraf etmeliyiz?

Allah'ın önünde Rab'bin Duası'nda yaptığımız gibi, bütün günahlardan, farkında olmadığımız günahlardan bile, suçlu olduğumuzu kabul etmeliyiz; ama pederin önünde sadece yüreğimizde farkında olduğumuz ve hissettiğimiz günahları itiraf etmeliyiz.

Bu günahlar nelerdir?

Bu yaşamdaki yerini Allah'ın On Emri'ne göre düşün: Baba mısın, anne misin, oğul musun, kız mısın, eş misin, işçi misin? İtaatsiz, güvenilmez veya tembel miydin? Öfkeli, kaba veya kavgacı mıydın? Sözlerinle veya eylemlerinle birini incittin mi? Hırsızlık yaptın mı, savsakladın mı, bir şeyleri israf ettin mi veya bir kişiye ya da bir şeye zarar verdin mi?

ALTINCI BÖLÜM

RAB'BİN SOFRASI

*Aile reisi ev halkına Rab'bin Sofrası'nı
basit bir şekilde nasıl öğretmelidir?*

Rab'bin Sofrası nedir?

Rab'bin Sofrası'nda ekmek ve şarap, Rabbimiz İsa Mesih'in gerçek bedeni ve kanıdır. Rab'bin Sofrası biz Hristiyanların yemeleri ve içmeleri için bizzat Mesih tarafından başlatılmıştır.

Bunlar nerede yazılmıştır?

Kutsal İncil yazarları, Matta, Markos, Luka ve Elçi Pavlus şöyle yazıyorlar:

“Ele verildiği gece Rabbimiz İsa Mesih eline ekmek aldı, şükredip ekmeği böldü, öğrencilerine verdi ve şöyle dedi: ‘Alın, yiyin; bu sizin uğrunuza feda edilen bedenimdir. Beni anmak için böyle yapın.’

Aynı biçimde yemekten sonra kâseyi alıp şükredip onlara verdi ve şöyle dedi: ‘Hepiniz bundan için; bu kâse, günahların bağışlanması için sizin uğru-

nuz a dökülen kanımla gerçekleşen yeni antlaşmadır. Her içtiğinizde beni anmak için böyle yapın.’”
(1.Ko. 11:23-25)

Rab’bin Sofrası’ndan yemek ve içmek ne yarar sağlar?

‘Günahların bağışlanması için sizin uğrunuz a feda edildi ve döküldü’ sözleri bize göstermektedir ki, bu Sakrament’te bize bu sözler aracılığıyla günahların bağışlanması, yaşam ve kurtuluş verilir. Çünkü bağışlamanın olduğu yerde yaşam da, kurtuluş da vardır.

Yemek ve içmek bu kadar büyük şeyleri nasıl sağlayabilir?

Tabii ki sadece yemek ve içmek bunları sağlamaz, ama yemek ve içmekle beraber, burada yazılmış olan “günahların bağışlanması için”, “sizin uğrunuz a”, “feda edilen” ve “dökülen” sözleri bu Sakrament’in özüdür. Bu sözlere iman edenlerin hepsi bu sözlerle vaat edileni alır: “Günahların bağışlanmasını.”

Bu Sakrament’i uygun bir şekilde alan kimdir?

Oruç tutmak gibi bedensel hazırlıklar yapmak dışsal eğitim açısından elbette güzeldir. Ama gerçekten uygun ve iyi hazırlanmış bir kişi, şu sözlere

iman eden kişidir: “Günahların bağışlanması için sizin uğrunuza feda edildi ve döküldü.”

Ama bu sözlere iman etmeyen ya da onlardan şüphelenen kişi Rab’bin Sofrası için uygun ve hazır değildir, çünkü “sizin uğrunuza” sözleri her yüreğin iman etmesini gerektirir.¹⁴

¹⁴ Allah, Musa'nın zamanında kendi halkı olan İsrail’le bir antlaşma yaptı. Bu antlaşma, Allah'ın Sözü’yle ve bir kurbanın kanıyla pekiştirildi. Hayvanların kanı gelecek olan kurbanın örneği oldu. Böylece halk kutsal olan Allah'a yaklaşabilirdi. İsrail bu antlaşmanın anısına her yıl bayram yapardı, bayram yemeği yerdi. Eski Antlaşma’nın peygamberleri Allah'ın insanlarla yapacağı yeni bir antlaşmadan söz ettiler.

İsa Mesih yeni antlaşmanın aracısı oldu (İbr. 8:6). Bu antlaşma bütün insanlar için geçerlidir. İsa çarmıha gerilmekle insanların günahının bedelini ödemiş oldu. Yeni antlaşmanın pekiştirilmesi için hayvanların kanı tabii ki, yeterli olamazdı. Bu nedenle İsa dünyanın günahını kaldıran Allah Kuzusu oldu. O’nun kanı bir örnek değil, insanlığın günah borcunu ödeyen asıl fidedir.

Elçilerin zamanından beri Mesih inanlıları bu antlaşmayı Rab’bin Sofrası’yla kutlarlar. Rab İsa ölümünden önce, Rab’bin Sofrası dediğimiz akşam yemeğini, imanlıların birlikte yiyerek kutlamalarını buyurdu.

YEDİNCİ BÖLÜM

GÜNDELİK DUALAR VE GÖREVLİLER LEVHASI

*Aile reisi ev halkına her sabah ve her akşam dua
etmeyi nasıl öğretmelidir?*

Sabah duası

Sabah kalktığında, haç çıkarıp şöyle de:

Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adıyla. Amin.

Sonra, diz çökerek ya da ayakta durarak, İman İkrarı'nı ve Rab'bin Duası'nı oku. İstersen, bu küçük duayı da edebilirsin:

Ey Gökteki Babam, sevgili Oğlun İsa Mesih'in aracılığıyla sana şükrederim, çünkü bu gece beni her kötülükten ve tehlikeden korudun. Bugün de beni günahtan ve her kötülükten esirgemen için dua ediyorum; öyle ki, benim bütün işlerim ve yaşamım seni hoşnut etsin. Çünkü senin eline kendimi, bedenimi, canımı ve diğer her şeyi emanet ediyorum. Senin kutsal meleğin benimle olsun ki, o

kötü düşmanın benim üzerimde gücü olmasın.
Amin.

*Daha sonra bir ilahi söyleyerek işine sevinçle git.
İlahi On Emir'le ilgili ya da ibadetine uygun olan
başka bir ilahi olabilir.*

Akşam duası

Akşam yatmaya gittiğinde, haç çıkarıp şöyle de:

Baba, Oğul ve Kutsal Ruh adıyla. Amin.

Sonra, diz çökerek ya da ayakta durarak, İman İkrarı'nı ve Rab'bin Duası'nı oku. İstersen, bu küçük duayı da edebilirsin:

Ey Gökteki Babam, sevgili Oğlun İsa Mesih'in aracılığıyla sana şükrederim. Çünkü bugün beni merhametinle esirgedin. Nerede ve kime karşı yanlış yaptıysam, bütün günahlarımı bağışlaman ve merhametinle bu gece beni koruman için dua ediyorum. Kendimi, bedenimi, canımı ve diğer her şeyi sana emanet ediyorum. Senin kutsal meleğin benimle olsun, öyle ki, o kötü düşmanın benim üzerimde gücü olmasın. Amin.

Sonra büyük bir neşeyle yat.

Aile reisi ev halkına yemekten önce ve yemekten sonra şükür duası etmeyi nasıl öğretmeli?

Yemekten önce şükür duası

Çocuklar ve bütün ev halkı derin bir saygıyla masaya otursunlar, ellerini birbirine kenetleyip şöyle desinler:

Herkesin umudu sende, (ey Rab,) herkese yiyeceklerini zamanında veren sensin. Elini açar, bütün canlıları doyurursun dilediklerince. (Mez. 145:15-16)

Bundan sonra Rab'bin Duası okunsun ve aşağıdaki dua edilsin:

Rab Allah, göksel Baba, bizi ve verdiğin nimetleri kutsa. Bunları senin cömert iyiliğin sayesinde alıyoruz. Rab'bimiz İsa Mesih'in adıyla. Amin.

Yemekten sonra şükür duası

Yemekten sonra, aynı şekilde derin bir saygıyla ve ellerini birbirine kenetleyerek şöyle desinler:

Şükredin Rab'be, çünkü O iyidir, sevgisi sonsuzdur. Bütün canlılara yiyecek verene (şükredin). O yiyecek sağlar hayvanlara, bağırsan kuzgun yavrularına. Ne atın gücünden zevk alır, ne de insanın

yiğitliğinden hoşlanır. Rab kendisinden korkanlardan, sevgisine umut bağlayanlardan hoşlanır. (Mez. 136:1, 25; 147:9-11)

Bundan sonra Rab 'bin Duası okunsun ve aşağıdaki dua edilsin:

Rab Allah, göksel Baba, bütün hediyelerin için sana teşekkür ediyoruz. Seninle ve Kutsal Ruh'la ebediyen yaşayan ve hüküm süren Rabbimiz İsa Mesih'in aracılığıyla. Amin.

GÖREVLİLER LEVHASI

Cemaatte, ailede ve dünyada yapılan dürüst görevler kutsaldır. Hristiyanları bu görevlerde güçlendirmek için Kutsal Kitap'tan bazı ayetler:

Episkoposlara, rahiplere ve vaizlere

“Ancak gözetmen ayıplanacak bir yanı olmayan, tek eşli, ölçülü, sağduyulu, saygın, konuksever, öğretmeye yetenekli biri olmalı. Şarap düşkünü, zorba olmamalı; uysal, kavgadan ve para sevgisinden uzak olmalı. Evini iyi yönetmeli, çocuklarına söz dinletmeli, her yönden saygılı olmalarını sağlamalı” (1. Ti. 3:2-4).

“Gözetmen yeni iman etmiş biri olmamalı. Yoksa gurura kapılıp İblis’in uğradığı yargıya uğrayabilir” (1. Ti. 3:6).

“Hem başkalarını sağlam öğretiyle yüreklendirmek, hem de karşı çıkanları ikna edebilmek için imanlılara öğretilen güvenilir söze sımsıkı sarılmalı” (Tit. 1:9).

Allah’ın sözünü dinleyenlerin pederlerine olan sorumlulukları nedir?

“Rab Müjde’yi yayanların da geçimlerini Müjde’den sağlamasını buyurdu” (1. Ko. 9:14).

“Allah’ın sözünde eğitilen, kendisini eğitenle bütün nimetleri paylaşsın. Aldanmayın, Allah alaya alınmaz. İnsan ne ekerse onu biçer” (Gal. 6:6-7).

“Topluluğu iyi yöneten ihtiyarlar, özellikle Allah’ın sözünü duyurup öğretmeye emek verenler iki kat saygıya layık görülsün. Çünkü Kutsal Yazı’da şöyle deniyor: ‘Harman döven öküzün ağzını bağlama’ ve ‘İşçi ücretini hak eder’” (1. Ti. 5:17-18).

“Kardeşler, aranızda çalışanların, Rab yolunda size önderlik edip öğüt verenlerin değerini bilmenizi rica ederiz. Yaptıkları işten ötürü onlara büyük bir

sevgi ve saygı gösterin. Birbirinizle barış içinde yaşayın” (1. Se. 5:12-13).

“Önderlerinizi dinleyin, onlara bağlı kalın. Çünkü onlar canlarınız için hesap verecek kişiler olarak sizi kollarlar. Onların sözünü dinleyin ki, görevlerini inleyerek değil –bunun size yararı olmaz– sevinçle yapsınlar” (İbr. 13:17).

Devlet yönetimi hakkında

“Herkes, baştaki yönetime bağlı olsun. Çünkü Allah’tan olmayan yönetim yoktur. Var olanlar Allah tarafından kurulmuştur. Bu nedenle, yönetime karşı direnen, Allah’ın buyruğuna karşı gelmiş olur. Karşı gelenler yargılanır. İyilik edenler değil, kötülük edenler yöneticilerden korkmalıdır. Yönetimden korkmamak ister misin, öyleyse iyi olanı yap, yönetimin övgüsünü kazanırsın. Çünkü yönetim, senin iyiliğin için Allah’a hizmet etmektedir. Ama kötü olanı yaparsan, kork! Yönetim, kılıcı boş yere taşımıyor; kötülük yapanın üzerine Allah’ın gazabını salan öç alıcı olarak Allah’a hizmet ediyor” (Rom. 13:1-4).

Vatandaşlara

“Sezar’ın hakkını Sezar’a, Allah’ın hakkını Allah’a verin” (Mat. 22:21).

“Yalnız Allah’ın gazabı nedeniyle değil, vicdan nedeniyle de yönetime bağlı olmak gerekir. Vergi ödemenizin nedeni de budur. Çünkü yöneticiler Allah’ın bu amaç için gayretle çalışan hizmetkârlarıdır. Herkese hakkını verin: Vergi hakkı olana vergi, gümrük hakkı olana gümrük, saygı hakkı olana saygı, onur hakkı olana onur verin” (Rom. 13:5-7).

“Her şeyden önce şunu öğütlerim: Tanrı yoluna tam bir bağlılık ve ağırbaşlılık içinde sakin ve huzurlu bir yaşam sürelim diye, krallarla bütün üst yöneticiler dâhil, bütün insanlar için dilekler, dualar, yakarışlar ve şükürler sunulsun. Böyle yapmak iyidir ve Kurtarıcımız Allah’ı hoşnut eder” (1. Ti. 2:1-3).

“Yöneticilerle yönetimlere bağlı olmaları, söz dinlemeleri ve iyi olan her şeyi yapmaya hazır olmaları gerektiğini imanlılara anımsat” (Tit. 3:1).

“İnsanlar arasında yetkili kılınmış her kuruma – gerek her şeyin üstünde olan krala gerekse kötülük yapanların cezalandırılması, iyilik edenlerin onurlandırılması için kral tarafından gönderilen valilere Rab adına bağımlı olun” (1. Pe. 2:13-14).

Eşlere

“Örneğin Sara İbrahim’i ‘Efendim’ diye çağırır, sözünü dinlerdi. İyilik eder, hiçbir tehditten yılmazsanız, siz de Sara’nın çocukları olursunuz” (1. Pe. 3:6).

Kocalara

“Bunun gibi, ey kocalar, siz de daha zayıf varlıklar olan karılarınızla anlayış içinde yaşayın. Allah’ın lütfettiği yaşamın ortak mirasçıları oldukları için onlara saygı gösterin. Öyle ki, dualarınıza bir engel çıkmasın” (1. Pe. 3:7).

“Ey kocalar, karılarınızı sevin. Onlara sert davranmayın” (Kol. 3:19).

Hanımlara

“Ey kadınlar, Rab’be bağımlı olduğunuz gibi, kocalarınıza bağımlı olun” (Ef. 5:22).

“Çünkü geçmişte umudunu Allah’a bağlamış olan kutsal kadınlar da kocalarına bağımlı olarak böyle süslenirlerdi. Örneğin Sara İbrahim’i ‘Efendim’ diye çağırır, sözünü dinlerdi. İyilik eder, hiçbir

tehditten yılmazsanız, siz de Sara'nın çocukları olursunuz" (1. Pe. 3:5-6).

Anne babalara

“Ey babalar, siz de çocuklarınızın öfkesini uyan-dırmayın. Onları Rab’bin terbiye ve öğüdüyle bü-yütün” (Ef. 6:4).

Çocuklara

“Ey çocuklar, Rab yolunda anne babanızın sözünü dinleyin. Çünkü doğrusu budur. ‘İyilik bulmak, yeryüzünde uzun ömürlü olmak için annene baba-na saygı göstereceksin.’ Vaat içeren ilk buyruk bu-dur” (Ef. 6:1-3).

İşçilere

“Dünyadaki efendilerinizin sözünü Mesih’in sözü-nü dinler gibi saygı ve korkuyla, saf yürekle dinle-yin. Bunu, yalnız insanları hoşnut etmek isteyenler gibi göze hoş görünmek için yapmayın. Mesih’in kulları olarak Allah’ın isteğini candan yerine geti-rin. İnsanlara değil, Rab’be hizmet eder gibi gö-

nülden hizmet edin. Çünkü ister köle ister özgür olsun, herkesin yaptığı her iyiliğin karşılığını Rab’den alacağını biliyorsunuz” (Ef. 6:5-8).

Yöneticilere

“Ey efendiler, siz de kölelerinize aynı biçimde davranın. Artık onları tehdit etmeyin. Onların da sizin de Efendiniz’in göklerde olduğunu ve insanlar arasında ayırım yapmadığını biliyorsunuz” (Ef. 6:9).

Gençlere

“Ey gençler, siz de ihtiyarlara bağımlı olun. Hepiniz birbirinize karşı alçakgönüllülüğü kuşanın. Çünkü ‘Allah kibirlilere karşıdır, ama alçakgönüllülere lütfeder.’ Uygun zamanda sizi yüceltmesi için, Allah’ın kudretli eli altında kendinizi alçaltın” (1. Pe. 5:5-6).

Dullara

“Gerçekten kimsesiz, yalnız kalmış dul kadın umudunu Allah’a bağlamıştır; gece gündüz O’na dilekte bulunmaya ve dua etmeye devam eder.

Kendini zevke veren dul kadınsa daha yaşarken ölmüştür” (1. Ti. 5:5-6).

Herkese

“(Buyruklar) şu sözde özetlenmiştir: ‘Komşunu kendin gibi seveceksin’” (Rom. 13:9).

“Şunu öğütlerim: ...krallarla bütün üst yöneticiler dâhil, bütün insanlar için dilekler, dualar, yakarışlar ve şükürler sunulsun” (1. Ti. 2:1-2).

Herkes kendi öğüdünü alsın ve ev esenlikle dolsun.

**AUGSBURG
İNANÇ BİLDİRGESİ**

AUGSBURG İNANÇ BİLDİRGESİ

ÖNSÖZ

Alman keşiş Martin Luther, Kutsal Kitap okuduğu sırada, Allah'ın günahkâr insanı, sadece İsa Mesih'in kefareteninden dolayı, lütufta bulunarak kurtardığını kavradı. Roma Katolik Kilisesi'ndeki reform bu anlayışla başladı. Martin Luther, kilisede hâkim olan, halkın geneline, günahların bağışının parayla satın alınabilmesini mümkünmüş gibi gösteren yanlış anlayışı, yani endüljans öğretisini ve kurtuluş için amelde bulunmayı şart koşma gibi çarpıklıkları çok sert bir şekilde eleştirdi.

1521 yılında Martin Luther, öğretilerini iptal etmesi için Worms şehrinde toplanacak Millet Meclisi'ne çağırıldı. Luther, Allah'ın Sözü'nden ödün vermeden, İmparator V. Karl (1500-1558) ve diğer hükümdarların önünde şu ünlü sözlerini söyledi: "Geri çekilemem ve çekilmeyeceğim de. İşte, burada duruyorum, zaten başka bir şey de yapamam. Allah yardımcım olsun." Bundan sonra, Martin Luther'in, yasalara aykırı ve yanlış öğreti veren biri olarak, kiliseyle ilişkisi kesildi.¹⁵

¹⁵ Martin Luther Katolik Kilisesi tarafından aforoz edildi.

V. Karl'ın imparatorluğu, bir hayli özerkliğe sahip bölgelerden ve şehir-devletlerden oluşuyordu. Kuzey Almanya ve Güney Almanya'daki birçok şehir, Luther'in öğretilerini benimsedi ve bu bölgelerin yöneticileri de Luther'i desteklediler. İmparatoru protesto edenlere ise, protestan adı verildi.

İmparator V. Karl, hükümdarlığındaki görüş ayrılıklarını gidermek için, Güney Almanya'nın Augsburg şehrinde Millet Meclisi'nin toplanması çağrısında bulundu. Luther, arkadaşları Philip Melanchthon, Justus Jonas ve John Bugenahgen ile birlikte derhal bu fırsat için çalışmaya başladı. Yazılı metin, 1530 yılında Torgaun kalesinde hazırlandı.

Augsburg Bildirgesi'nin amacı, Luteryen Hristiyanların inançlarının, öğrettiklerinin ve öğretilerinin Kutsal Kitap'a ve Elçisel Kilise imanına uygun olduğunu, barışçıl ve uzlaşısız bir biçimde belirlemektir. Bildirge, Saks bölgesi Dükü'nün imzalaması içindi, fakat bildirgeyi okuduklarında, diğer bazı Alman yöneticileriyle valiler de bildirgeyi imzalamak istediler.

Yasaklı olarak arandığı için, Luther Augsburg'a gelemezdi, dolayısıyla Philip Melanchthon Luteryenlerin temsilcisi olarak atandı. 25.6.1530 tarihinde, bu inanç bildirgesi Augsburg Millet Meclisi'nde, imparatora ve orada bulunan Roma Kilisesi'nin temsilcilerine okundu.

İmparatorun cevabı, 3.9.1530 tarihinde geldi. “Papalık Tarafından Tekzip” adı verilen cevap okundu ama yazılı olarak Luteryenlere verilmedi. Duyuru esnasında aldıkları notlardan, Luteryenler yazılı bir karşılık düzenlediler, fakat imparator bunu da kabul etmedi. İmparator, Luteryenlerin geri çekilerek, Roma Kilisesi’ne ve imparatorun istemine boyun eğmelerini istedi. Aşırı baskılara rağmen, Luteryenler sıkıca ve kararlı bir şekilde bildirgeye bağlı kaldılar. Tartışmalar sırasında, 300 km uzaktaki Coburg kalesinde kalan Luther ile kuryeler vasıtasıyla bağlantı kuruldu. Zaten, Luther’in bundan daha yakına gelmesi yasak ve tehlikeliydi.

Görüşmeler çözüme varılmadan sona erdi ve sonraki yıl, Philip Melanchthon, Augsburg Bildirgesi’nde değerlendirilen konuları daha geniş ve teolojik şekilde ele alarak, Augsburg Bildirgesinin Savunması’nı yazdı.

AUGSBURG İNANÇ BİLDİRGESİ

İÇİNDEKİLER

Başlıca İman Akideleri

1. Allah
2. İlk Günah
3. Allah'ın Oğlu
4. Aklanmış Sayılma
5. Kelâm Görevi
6. Yeni İtaat
7. Kilise
8. Kilise Nedir?
9. Vaftiz
10. Rab'bin Sofrası
11. Günah Çıkarma
12. Tövbe
13. Sakramentler'in Kullanılması
14. Kilise Düzeni
15. Kilisenin Geleneği ve Uygulamalar
16. Kilise ve Toplum

17. Mesih'in Tekrar GeliŖi ve Yargı Günü
18. Özgür İrade
19. Günahın Öz Kaynağı
20. İman ve İyi Eylemler
21. Azizlere Tapınma

Gözden Geçirilmiş Akideler, Düzeltilen YanlıŖlar

22. Rab'bin Sofrası'nın İki Unsuru
 23. Rahiplerin Evlenmesi
 24. Ayin
 25. Günah Çıkarma
 26. Yiyeceklerde Fark Gözetilmesi
 27. Manastır Yeminleri
 28. Kilisenin Yetkisi
- Sonuç

AUGSBURG İNANÇ BİLDİRGESİ

Bazı prensler ve şehirler¹⁶ tarafından 1530 yılında
Augsburg Meclisi'nde Emperyal Majesteleri
V. Karl'a verilen İnanç Bildirgesi

*“Kralların önünde senin öğütlerinden söz edecek,
utanç duymayacağım.”*
Mezmur 119:46

Başlıca İman Akideleri

1. Akide: Allah¹⁷

(1-4) Bizler, İlahî Öz'ün Tekliğiyle ve Üç Şahısla ilgili olarak, İznik Konseyi'nde¹⁸ alınan kararın

¹⁶ Şehirler: O dönemin Almanya'sı ve Avrupa'nın başka önemli bölgeleri küçük prensliklere ve tam ya da kısmen bağımsız şehirlere bölünmüştü.

¹⁷ Augsburg Bildirge'sinin ilk paragrafının vurguladığı şudur: Luteryen inancı, Kutsal Kitap'ın elçisel yorumunu ve Allah'ın Üçlü Birliği'nden şüphelenmeye yol açan yanılgıları önlemek için, Evrensel Kilise Konseyleri'nin verdiği kararları temel alır. Luteryenler, hiçbir yeni öğreti peşinde olmamışlar, aksine, asıl ve esas elçisel öğretiyi sürdürmek istemişlerdir.

¹⁸ Burada İznik-İstanbul (Nikea-Konstantinopolis), iman ikra-

doğru olduğunu fikir birliği içinde öğretmekteyiz; yani Allah olan ve Allah adı verilen tek bir İlahî Öz'ün var olduğuna inanıyoruz. O, ezeli ve ebedidir, sınırsızdır, şekli yoktur, gücü, hikmeti ve iyiliği sonsuzdur, görülen ve görülmeyen her şeyin Yaratan'ı ve Koruyucusudur; ancak aynı öze ve aynı güce sahip, birlikte var olan üç şahıs vardır: Baba, Oğul ve Kutsal Ruh. Bizler, “şahıs” kelimesini, onun, bir diğerinde de mevcut olan ortak unsurunu ya da niteliğini değil, kendi başına var olduğunu belirtmek için, Kilise Babaları'nın kullandıkları şekilde kullanıyoruz.

(5-6) Bizler örneğin biri “iyi”, diğer “kötü” olmak üzere iki ilke olduğunu öne süren Mani'nin¹⁹ müritlerini, keza Valentinus'un²⁰, Arius'un²¹, Euno-

rından bahsediliyor. İznik Konseyi'nde (325) Arius (256–336) adlı İskenderiyeli bir rahibin sapkın öğretleri reddedildi. Arius'a göre, İsa Mesih ne tam anlamıyla Allah, ne de tam anlamıyla insandı, ancak Allah'ın, kendi özünden yarattığı ilk ve en yüce varlıktı. İznik-İstanbul İman İkrarı, İstanbul Konseyi'nde 381'de tasdik edildi.

¹⁹ Pers Mani'ye (ölm. 276) göre, kötülük ve iyilik, evrenin başlangıcından var olan iki temel prensiptir ve kötülükle iyiliğin arasında bir kozmik savaş sürdürölmektedir.

²⁰ Valentinus (yakl. 100 – yakl. 161): Roma'da yaşamış bir gnostik öğretmen. Valentinus'a göre, dünyayı Allah değil, Allah'tan meydana gelen bir varlık yaratmıştır. Ayrıca beden ve madde kötüdür ve Ruh'un bedenin hapsinden kurtulması gerekir.

²¹ Arius: Bk. dn. 18.

minus'un²² müritlerini ve bu akideye ters düşen ve Mesih'in Tanrı olduğunu kabul etmeyen bütün benzer sapkınlıkları reddetmekteyiz. Tek bir Şahıs olduğunu öne süren ve Kelâm'la Kutsal Ruh'un farklı şahıslar değil, "Kelâm"ın söylenen söz, "Ruh"un ise varlıklarda yaratılan hareket anlamına geldiğini, hiçbir dayanak olmadan imansızca savunan eski ve yeni Samosatalıları²³ da reddetmekteyiz.

II. Akide: İlk Günah²⁴

(1-2) Bizler, Âdem'in düşüşünden²⁵ bu yana doğal yoldan dünyaya gelen bütün insanların günahkâr olduğunu, yani Allah'tan korkmadan, O'na gü-

²² Eunominus (ölm. 395?): Arius'un öğretilerini devam ettiren, kilisenin öğretisine rağmen sadece Yaratan'ın adına ve İsa'nın ölümüne vaftiz eden bir ilahiyat öğretmeni.

²³ Samosatalılar: 260-268'da Antakya episkoposu olan Samosatalı Pavlus, Üçlü Birlik öğretisini reddetmiştir. Yeni Samosatalılar ise Reform döneminde Üçlü Birliği reddeden bir gruptur.

²⁴ Günah, hata yapmaktan ya da yanlış düşünmekten çok daha fazla anlam taşır. Günahkâr olarak doğarız ve kendi gücümüzle günahlılığımızdan temizlenme yeteneğimiz hiç yoktur. Augsburg Bildirgesi'nin ikinci paragrafı, Roma Kilisesi'nde hüküm süren, insanın, kendi iyiliği ya da iyilikleriyle kurtuluşuna bir şekilde katkıda bulunabileceği sanrisına yol açan öğretiyi reddeder.

²⁵ Âdem'in düşüşü: Âdem'in cennet bahçesinde işlediği ilk günah (Yaratılış 3).

venmeden ve bencil arzularla doğduğunu öğretmekteyiz. Bu hastalık ya da bu ilk leke hakiki günahdır ve şimdi bile, Vaftiz ve Kutsal Ruh aracılığıyla yeniden doğmamış olanların mahkûmiyetine yol açarak onlara sonsuz ölümü getirmektedir.

(3) Bizler, ilk düşünün gerçekten günah olduğunu kabul etmeyen ve Mesih'in erdeminin ve eyleminin yüceliğini karanlığa gömmek için, insanın Allah'ın huzurunda kendi gücü ve aklıyla aklanmaya ulaşabildiğini savunan Pelagius'un müritlerini ve diğerlerini de²⁶ reddediyoruz.

III. Akide: Allah'ın Oğlu

(1-3) Bizler, Kelâm'ın, yani Allah'ın Oğlu'nun mübarek Bakire Meryem'in rahminde insanî tabiatını aldığını, böylelikle O'nun, ilahî ve insanî olmak üzere iki tabiatı olduğunu. Mesih, Baba'yı bizimle barıştırebilsin ve sadece ilk günah için değil, insanların fiilen işledikleri günahlar için de kurban olabilsin diye, bu iki tabiat, Bakire Meryem'den doğan, hakikaten acı çeken, çarmıha gerilen, ölen ve gömülen tek bir Şahıs'ta, tek Mesih'te, hakiki

²⁶ Pelagius (354-418'den sonra): İlk günahı ve insanın günahlı doğasını reddeden bir ilahiyatçı. Augustinus'un aleyhtarı, "Özgür İrade" öğretisinin (Pelagianizm) babası. Pelagius'un öğretileri Kartaca Konseyi'nde (418) reddedildi. Buradaki "diğerleri" ise insan aklının imkânlarına güvenen Skolastik ilahiyatçılar ve Zwingli'nin (1484-1531) müritleri demektir.

Allah'ta ve hakiki insanda ayrılmaz bir şekilde birleşmiştir.

(4-5) Ayrıca O, cehenneme indi ve üçüncü gün hakikaten dirildi; Baba'nın sağında oturabilsin ve sonsuza kadar hüküm sürsün, yaratılanların hepsine egemen olsun ve kendisine inananları, yüreklerine Kutsal Ruh'u göndererek kutsasın, yönetsin, teselli etsin, yaşam versin, Şeytan'a ve günahın gücüne karşı onları savunabilsin diye Allah'ın huzuruna yükseldi.

(6) Elçilerin İman İkrarı'na göre, aynı Mesih, yaşayanları ve ölüleri yargılamak için gözle görülebi-
lecek tarzda yeniden gelecektir.

IV. Akide: Aklanmış Sayılma

(1-3) Bizler ayrıca, insanların, Allah'ın indinde kendi güçleri, erdemleri ya da eylemleriyle aklanmış sayılamayacaklarını öğretmekteyiz; insanlar kendilerine lütufta bulunulduğuna ve ölümüyle günahlarımızın kefareti ödemiş Mesih'in uğruna günahlarının bağışlandığına inandıklarında, bu iman aracılığıyla Mesih'in adına karşılıksız aklanmış sayılırlar. Allah'ın indinde böyle bir iman doğruluk sayılmaktadır (Romalılar 3 ve 4).

V. Akide: Kelâm Görevi²⁷

(1-3) Allah, bu imanı bize bağışlamak için, Kurtuluş Müjdesi'nin öğretilmesi ve Sakramentler'in verilmesi görevini tesis etmiştir. Allah, Kelâm ve Sakramentler aracılığıyla Kutsal Ruh'u ihsan eder. Allah'ın seçtiği zamanda ve yerde Kutsal Ruh Kurtuluş Müjdesi'ni duyanlarda iman yaratır. Yani Allah, Mesih'in uğruna kendilerine lütufta bulunduğu inananları, kendi erdemleri sayesinde değil, Mesih'in sayesinde aklar ve aklanmış sayar, lütfuyla huzuruna kabul eder.

(4) Bizler, Kutsal Ruh'un, insanlara, Kelâm'ın dışarıdan duyurulmadan, insanların kendi hazırlıkları ve eylemleriyle geldiğini düşünen Anabaptistleri ve diğerlerini²⁸ reddetmekteyiz.

²⁷ Reformlar sırasında, aynı bu son zamanlarda olduğu gibi, Kutsal Ruh'un tecrübe edilebileceğini ve Allah'ın Kelâm'ı ilan edilmeden, şahsî dindar eylem ve çabalarla ya da alıştırmalarla imanlı olunacağını öğreten yanlış öğretmenler vardı. Augsburg Bildirgesi'nin beşinci paragrafı, böyle bir öğretiyi yargılayarak, Kutsal Ruh'un sadece, insanın dışında olan lütuf araçları, Kelâm ve Sakramentler vasıtasıyla çalıştığını ve etkilediğini vurgular. Allah kiliseye, Kelâm'ı vaaz etmek ve Sakramentler'i vermek için, özel bir Kelâm görevlisi atamıştır. Bu görevi cemaatlerde pederler yerine getirirler.

²⁸ Anabaptistler: Reformcuların, çocuk vaftizini reddeden ve çocukken vaftiz olanları tekrar vaftiz eden mezhebe verdikleri isim. "Diğerleri" ise Kelâm ve Sakramentler olmaksızın Kutsal Ruh'un alınabildiğini iddia edenler demektir.

VI. Akide: Yeni İtaat²⁹

(1-3) Bizler, bu imanın iyi meyveler vermesi gerektiğini, Allah'ın iradesi olduğu için, O'nun emrettiği iyi eylemlerde bulunmanın zorunlu olduğunu, ancak bu eylemlerle Allah'ın indinde aklanmış sayılmayı hak ettiğimize güvenmememizi de öğretmektedir. Çünkü günahların bağışlanması ve aklanmış sayılma, imanla elde edilir. Mesih'in sesi buna tanıklık etmektedir: Bütün bunları yaptığımızda şöyle deyin: “Biz değersiz kullarız” (Luka 17:10). Aynısını Kilise Babaları da öğretmektedirler. Örneğin; Ambrosius³⁰ şöyle demektedir: “Allah'ın takdiri, Mesih'e inanan kişinin, eylemlerine bakılmaksızın sadece imanıyla, günahlarının karşılıksız olarak bağışlanıp kurtulmasıdır.”

²⁹ Luteryenler, iyilik yapmayı önemli saymadıkları gibi bir sebeple suçlandılar. Bu yanlış anlamayı, Augsburg Bildirgesi'nin altıncı maddesi düzeltmektedir. Allah bize iyilik yapmamızı buyurur. İyilik yapmak elbette önemlidir, fakat iyilik yaparak kurtuluşumuzu kazanamayız. İyi eylemler kurtaran imanın doğurduğu sonuçlardır. Bu maddede, kilise babalarına işaret edilerek, bunun başlangıçtan beri elçisel öğretisi olduğu güvencesi verilmektedir.

³⁰ Ambrosius (ölm. 397): Milano episkoposuydu. Alıntı, Ambrosius'un yazdıklarından değil, fakat aynı dönemde yazılan başka bir yazıdandır. Ortaçağ'da bu yazıyı Ambrosius'un yazdığı düşünülüyordu.

VII. Akide: Kilise³¹

(1) Bizler, tek bir kutsal Kilise'nin sonsuza kadar süreceğini de öğretmekteyiz. Kilise, kutsalların cemaatidir,³² burada Müjde doğru öğretilir ve Sakramentler doğru verilir.

(2-4) Kilisenin gerçek birliği için, Müjde'nin öğretisinde ve Sakramentler'in verilmesinde görüş birliği içinde olmak yeterlidir. İnsanların geleneklerinin, yani insanlar tarafından tesis edilen ayinlerin ya da törenlerin her yerde aynı olması gerekmemektedir. Pavlus'un dediği gibi, "İman bir, vaftiz bir, her şeyin Allah'ı ve Baba'sı birdir" (Efesliler 4:5-6).

³¹ 1500'lü yıllarda, kilise faaliyetlerine, kilisenin asli görevleri hakkında, halktaki anlayışı karartan, birçok tören ve etkinlik dâhil edilmişti. Augsburg Bildirgesi'nin yedinci maddesi, kilisenin görevini, Allah'ın Kelâmı'nın duyurulması olarak özetler. Allah'ın Kelâmı'nın kendisi kiliseyi inşa eder. Hristiyanlar'ın birliği ise Allah'ın Kelâmı'nın doğru duyurulmasıyla ve Sakramentler'in doğru uygulanmasıyla bağlantılıdır.

³² Latince "*ecclesia*" kelimesi kullanılmaktadır. "*Ecclesia*" dışarı çağırılan insanların topluluğu demektir. Kavramın anlamı Eski Atlaşma'daki "Allah'ın halkı" (*qaahaal Jahve*) ifadesinden gelmektedir.

VIII. Akide: Kilise Nedir?³³

(1-2) Aslında Kilise, kutsalların ve hakiki imanlıların oluşturdukları bir cemaat olsa da, bu yaşamda çok sayıda ikiyüzlü ve kötü insan da bu cemaatin içine karışmış olduğu için, Mesih'in "Din bilginleri ve Ferisiler Musa'nın kürsüsünde otururlar" (Matta 23:2) sözü uyarınca, kötü insanların verdikleri Sakramentler'i almak caizdir. Hem Sakramentler'i, hem Kelâm'ı Mesih tesis edip emrettiği için, bunlar kötü insanlar tarafından bile verirse geçerlidir.

(3) Bizler, Kilise'de kötü insanların rahipliğinden faydalanmanın caiz olduğunu kabul etmeyen ve

³³ Gerçek kilise, İsa'ya iman edenlerden oluşur, fakat bu kilise bizlerden saklıdır, çünkü birbirimizin imanını göremeyiz. Daha kapsamlı olarak düşünüldüğünde, kilise, vaaz edilen Kelâm'ı duyan ve Şükran Ayini'ne (Rab'bin Sofrası'na) iştirak eden cemaatten oluşur. Ayrıca, bu gruba henüz imanda olmayanlar da dahildir. Saklı kilise, bize ancak kilisenin hüviyet sembolleri olan, Müjde'nin duyurulması ve vaaz edilmesinde ve de doğru şekilde uygulanan Sakramentler'de görünür hale gelir. Augsburg Bildirgesi'nin sekizinci maddesi, cemaatin, Şükran Ayini'nde, dağıtımı gerçekleştiren ya da Vaftiz töreni sırasında, vaftiz eden rahibin tanrıtanımaز biri olması gibi durumlarda, Sakrament'in geçerliliği konusundaki endişeler için, alınması gereken bir duruşu sergiler. Bu madde, Allah'ın Kelâmı'nın bu durumda da muktedir olduğunun güvencesini verir, bu nedenle Sakrament'i alan kişi, yüreğini bu konuda rahat tutmalıdır. Bu madde yine de bu rahibe, günah içinde yaşaması ya da görevlerini kötü şekilde yerine getirmesi hakkını vermez.

kötü insanların rahipliğinin faydasız ve geçersiz olduğunu öğreten Donatius'un müritlerini ve benzerlerini³⁴ reddetmekteyiz.

IX. Akide: Vaftiz³⁵

(1-2) Vaftiz konusunda bizler, şunları öğretmekteyiz: vaftiz kurtuluş için gereklidir ve vaftiz aracılığıyla Allah lütfunu ihsan eder. Çocukların vaftiz edilmesi gerekir; vaftiz aracılığıyla Allah'ın himayesine sunulan çocuklar Allah'ın lütfuna kavuşur.

(3) Bizler, çocukların vaftiz edilmesini kabul etmeyen, çocukların vaftiz olmadan kurtulduğunu söyleyen Anabaptistleri³⁶ reddetmekteyiz.

³⁴ Donatius (ölm. 365?): Kartaca episkoposu. Zulüm dönemlerinde Allah'ın Kelâmı'na sadık kalmayan ama sonra tövbe eden rahiplerin verdiği Sakramentler'in geçerli olmadığını iddia etmiştir. "Benzerler" ise Reform döneminde sadece "kutsal ve pak" insanlardan oluşan cemaatleri kabul eden gruplardır.

³⁵ Reformlar sırasında, aynı bu son zamanlarda olduğu gibi, vaftizin, insanın Allah için kendisinin yaptığı bir eylem olduğunu öğreten gruplar vardı. Böyle bir düşünce, insanı kalıtsal günahı reddetmeye ve Hristiyanlar'ı çocuklarını vaftizden yoksun bırakmaya yöneltir.

Kutsal Kitap, vaftizin, günahkâr insanın bireysel olarak Mesih'in ölümüne ve dirilişine birleştirildiği bir Tanrı armağanı olduğunu öğretir (Rom. 6:4-5). Kutsal Kitap'a göre herkes günahkârdır (Rom. 3:23) ve herkesin kurtuluşa ihtiyacı vardır. Augsburg Bildirgesi'nin dokuzuncu maddesi, hem çocukların hem de yetişkinlerin, kurtuluştaki paydaşlığa geçebilmeleri için vaftiz edilmeleri gerektiğini vurgular.

³⁶ Bk. dn. 27.

X. Akide: Rab'bin Sofrası³⁷

(1-2) Rab'bin Sofrası konusunda bizler, Mesih'in bedeninin ve kanının hakikaten orada mevcut olduğunu ve Rab'bin Sofrası'ndan yiyenlere dağıtıldığını öğretmekteyiz, bunun aksini öğretenleri ise reddetmekteyiz.

³⁷ Augsburg Bildirgesi'nin yazıldığı zamanlarda, Şükran Ayini'nin (Rab'bin Sofrası), doğası konusundaki fikir ayrılığı Hristiyan âlemini ayırmak üzereydi. Roma Kilisesi, Şükran Ayini sırasında dağıtılan ekmek ve şarabın, belirli bir anda Mesih'in gerçek kanına ve bedenine dönüştüğünü öğretiyordu. Zürih'te etkin olmuş olan Reformcu Ulrich Zwingli (1484-1531), Şükran Ayini'ndeki bu ayinin mecazî boyutunu vurguladı. Luther'e göre, Şükran maddelerinin varlıkları hakkındaki spekülasyonda, "Mesih'in orada nasıl bulunduğu" sorusu yanlış bir soruydu. Luther, bu gibi düşünceleri insan aklının boş çıkarımları olarak görüyordu. Bu konudaki cevap, Matta İncili'nde İsa Mesih'in sözlerindedir (26:27-28): "Alın, yiyin... Bu benim bedenimdir" ve "Hepiniz bundan için... Çünkü bu benim kanımdır, günahların bağışlanması için birçokları uğruna akıtılan antlaşma kanıdır." Luther, Allah'ın Kelâmı'na başvurarak, Şükran Ayini'nde Mesih'in gerçekten bulunduğu ve ayinde hazır bulunan Hristiyanlar'ın, günahların bağışlanmasına paydaş olmalarının vazgeçilemez olduğunu belirtti.

XI. Akide: Günah Çıkarma³⁸

(1-2) Günah çıkarma konusunda bizler, kişisel günah çıkarma imkânından vazgeçmemek gerektiğini öğretmekteyiz. Ancak günahları itiraf ederken bütün günahların tek tek sayılması gerekmez. Çünkü Mezmur'a göre, kim yanlışlarını görebilir? (Mezmur 19:12).

XII. Akide: Tövbe³⁹

(1-6) Tövbe konusunda bizler, Vaftiz'den sonra düşenlerin, Allah'a döndükleri zaman bağışlana-

³⁸ Luteryen ayinde, cemaat bir ağızdan günahlarını itiraf eder ve rahip bütün cemaate, günahlarının bağışlandığını tasdik eder. Buna ek olarak, kilisede bin yıllık bir geneleğe dayanan, Hristiyan'ın günahlarını özel olarak rahibe itiraf ettiği, "günah çıkarma" da denilen özel itiraf vardır. Augsburg'un on birinci maddesi, özel itirafın iyi bir şey olduğunu vurgular. Madde yine de, Roma Kilisesi'nin bütün günahların tek tek itiraf edilmesi şartını, bunun Kutsal Kitap'a göre imkânsız olmasından dolayı kabul etmez.

³⁹ Tövbe konusu, Reform hareketini başlatan etkenlerin en önemlilerinden biriydi. Günahların sonucundaki cezalardan para ödeyerek kaçınmak (endüljans) Roma Kilisesi'nde yaygın bir uygulamaydı. Augsburg Bildirgesi'nin on ikinci maddesi, tövbenin bir "ödeme" ya da günahları bağışlatan bir eylem olmadığını vurgular. Gerçek tövbe, Allah'ın Yasası (Allah'ın Emirleri) insanın günahlarını gösterdiğinde ve Müjde (Mesih'in kefaretinin anlamı) insanı Mesih'e olan imanla, Allah'ın lütfuna sığınmaya yönelttiğinde ortaya çıkar. Hristiyan'ın hayatı, her defasında günahların Mesih'te yeniden bağışlandığına sığınmaktır.

caklarını ve bu şekilde tövbe edenlere, günahlarının bağışlandığının tasdik edilmesinin gerektiğini öğretmekteyiz. Tövbe, tam anlamıyla şu iki bölümden oluşur: pişmanlık ve iman. Pişmanlık, günahın bilincinde olmanın vicdanî rahatsızlığıdır. İman ise Müjde'den ya da bağışlanmanın tasdikinden doğar; bu iman Mesih'in uğruna günahların bağışlandığına ilişkindir, vicdana huzur verir ve vicdanı korkularından kurtarır. Bundan sonra, tövbe etmenin ürünleri olarak iyi eylemler mutlaka ortaya çıkacaktır.

(7-8) Bizler, bir kez aklanmış sayılanların Kutsal Ruh'u kaybedebildiğini inkâr eden Anabaptisleri⁴⁰ ve bazılarının bu yaşamda günah işleyemeyecek bir mükemmelliğe ulaşabildiğini iddia edenleri de reddetmekteyiz.

(9) Bizler, Vaftiz'den sonra düşenleri, tövbe etseler bile Allah adına bağışlamayan Novatianus'un⁴¹ müritlerini de reddetmekteyiz.

(10) Bizler, günahların iman aracılığıyla bağışlandığını öğretmeyen, kendi yeterliliğimizle lütfaya layık olmamızı bize emredenleri de reddetmekteyiz.

⁴⁰ Bk. dn. 27.

⁴¹ Novatianus (200-258?): Romalı bir rahip. Zulümlerde imanından vazgeçenlerin tekrar kiliseye alınmasını reddeden Novatianus sadece pak saydığı Hristiyanlar için bir tarikat kurdu.

XIII. Akide: Sakramentler'in Kullanılması⁴²

(1-2) Sakramentler'in kullanılması konusunda biz şunu öğretmekteyiz: Sakramentler sadece insanların arasında iman ikrarının işaretleri olmayıp, onları kullanan kişilerin imanını uyandırmak ve doğrulamak için tesis edilmiş, Allah'ın bize yönelik iradesinin işaretleri ve tanıklıkları olarak emredilmişlerdir. Bu nedenle Sakramentler'i öyle kullanmalıyız ki, verilen ve Sakramentler aracılığıyla gerçekleşen vaatlere olan inanca iman eklenebilsin.

(3) Bundan dolayı bizler, Sakramentler'in görünürdeki eylemle aklanma sağladığını öğretenleri ve Sakramentler'in kullanımında günahların bağışlandığına iman etmenin gerekli olduğunu öğretmeyenleri reddediyoruz.

⁴² Roma Kilisesi'nde Şükran Ayini'ne (Rab'bin Sofrası), rahibin bu kurbanı uygulamasının ayine katılanlara yarar sağladığı düşüncesini içeren, bu ayinin de bir tür kurban olduğu öğretisi dâhildi. Bu öğreti sonraları "kurban-ayin" tarzında daha da genişletilerek, o anda hazır bulunmayanlar ve hatta ölmüş olan insanlar için bile para karşılığı uygulanılabilmeye hale getirildi. Luteryenler, Rab'bin Sofrası ayininin kurban doğasını kabul etmediler. Nitekim insanın ayinde Allah'a hiçbir şey vermediğini, tersine Allah'ın günahkâr insana Mesih'i verdiğini vurguladılar. Şükran Ayini'nde Hristiyan, Mesih'in Golgota'da haç üzerinde bir defada vermiş olduğu kurbanda paydaşlığa geçer. Başka kurban gerektirmez. Augsburg Bildirgesi'nin on üçüncü maddesi, Allah'ın Sözü ve iman olmaksızın, bu Sakrament'in sadece bir eylem olarak kalıp, etkili olmayacağını vurgular.

XIV. Akide: Kilise Düzeni⁴³

Kilise düzeni konusunda bizler, göreve uygun bir çağrı olmadan hiç kimsenin, Kilise’de alenen öğretemeyeceğini ve Sakramentler’i veremeyeceğini öğretmekteyiz.

XV. Akide: Kilise Geleneği ve Uygulamalar⁴⁴

(1) Kilise geleneği ve uygulamalar konusunda bizler, günaha yol açmayan, barışa faydalı olan geleneklerin takip edilebilirliğini ve özel kutsal günlerin, bayramların ve benzerlerinin Kilise’nin, huzuru ve düzeni için yararlı olduğunu öğretmekteyiz.

(2) Ama bu tür uygulamaların (onlara uymak sanki

⁴³ On dördüncü maddede sözü edilen “uygun bir çağrı” ifadesinde, rahiplik görevine; kilise tarihi boyunca uygulanan, şahsiyet açısından uygun ve yeterli derecede ilahiyat eğitimi almış kişilerin çağırıldığına işaret edilir. Uygun bir çağrı olmadan, Müjde’nin duyurulması ve Sakramentler’in uygulanması gibi görevleri hiç kimse yetkisi olmadan kendi başına yürütemez.

⁴⁴ Luteryen Kilise; Kilise takvimi, Kilise takvimine uygun ayet okumaları, litürjik ayin, değişik bayramlar, rahibin görevini vurgulayan elbiseler v.b. gibi kilisenin eski geleneklerini yararlı olarak gördüğünden devam ettirmiştir. Fakat manastır yemini, haftalık besin takvimi, kurban-ayin v.b. gibi Kutsal Kitap’ın sözüyle çelişen âdetlerden vazgeçmiştir. Ortak gelenekler, yine de, bir zorunluluk ya da Kilise’nin birliği için şart değildir, asıl önemli olan, Müjde ve Sakramentler’in uygulanması konusunda doğru öğretidir.

kurtuluş için gerekliymiş gibi) bir vicdanî yük oluşturmaması gerektiği konusunda insanlar uyarılır.

(3) İnsanlar, Allah'ın gazabını yatıştırmak, lütfaya layık olmak, günahların kefareti için insanlar tarafından tesis edilen geleneklerin, Müjde'ye ve iman öğretisine ters düştüğü konusunda da uyarılmaktadır. Bu nedenle, lütfu hak etmek ve günahların kefareti için yemekler, günler ve benzeri konulardaki gelenekler ve yeminler yarırsızdır ve Müjde'ye terstir.

XVI. Akide: Kilise ve Toplum⁴⁵

(1-2) Kilise ve toplum konusunda bizler şunları öğretmekteyiz: meşru toplumsal kurallar Allah'ın hayırlı işleridir ve toplumsal görevlerde bulunmak, yargıçlık yapmak, imparatorluk yasalarına ve var olan diğer yasalara göre yargılamak, adil cezalara hükmetmek, adil savaşlara girmek, askerlik yapmak, hukukî sözleşmeler yapmak, mal sahibi olmak, yasal kurumlar tarafından istendiğinde yemin etmek ve evlenmek Hristiyanlar için uygundur.

⁴⁵ On altıncı madde, reformlar zamanında etkili olan, Kilise'yi ve Devlet otoritesini reddeden "aşırı ruhanî" akımlardan tamamen ayrılır. Bu gibi akımların taraftarları, daha ruhanî olmak için ailelerini bile terketmişlerdir. On altıncı madde, Allah'ın Kelâmı'yla çelişmediği takdirde Hristiyanlar'ın devlete, yöneticilere ve ailelerine karşı sorumluluklarını yerine getirmekle yükümlü olduklarını vurgulamaktadır.

(3) Biz, Hristiyanlara bu toplumsal görevleri yasaklayan Anabaptistleri reddetmekteyiz.

(4-7) Bizler, ruhsal mükemmelliği Allah korkusunda ve imanda değil, toplumsal görevlerden kaçınmada arayanları da reddetmekteyiz, çünkü Müjde, yüreğin doğruluğunu öğretmektedir. Bu arada, Müjde, devleti ve aileyi yok etmez, aksine bunların Allah'ın emirleri olarak korunmasını ve bu emirlerin birer hayır işi olarak uygulamasını fazlasıyla gerektirir. Dolayısıyla, Hristiyanların, yöneticilerine ve yasalara itaat etmeleri kesinlikle zorunludur, ancak günah işlemelerinin emredilmesi bunun dışındadır, çünkü insanlardan çok Allah'ın sözünü dinlemek gerekir (Elçilerin İşleri 5:29).

XVII. Akide: Mesih'in Tekrar Gelişi ve Yargı Günü

(1-3) Bizler, dünyanın sonu geldiğinde Mesih'in yargılamak için tekrar geleceğini ve bütün ölüleri dirilteceğini öğretmekteyiz. Mesih tekrar geldiğinde Allah'ın gözünde doğru ve seçilmiş insanlara sonsuz yaşam ve bitmeyen sevinç verecek; ama imansız insanları ve şeytanları sonsuz eziyetle lanetleyecektir.

(4) Bizler, lanetlenmiş insanlarla şeytanların cezalarının gelecekte sona ereceğini düşünen Anabaptistleri reddetmekteyiz.

(5) Bizler, ölümlerin dirilmesinden önce, Allah'a bağlı insanların dünyanın krallığını eline geçireceğine ve Allah'a bağlı olmayan insanların her yerde yenileceğine dair Musevilerin bazı düşüncelerini yayanları da reddetmekteyiz.

XVIII. Akide: Özgür İrade⁴⁶

(1-9) Özgür irade konusunda bizler, insanın iradesinin, toplumsal hayatta doğruluğu seçmekte ve mantığa tabi işler yapmakta serbest olduğunu öğretmekteyiz. Ancak özgür iradenin, Allah'ın doğruluğunu, yani ruhsal doğruluğu Kutsal Ruh olmadan harekete geçirecek gücü yoktur; çünkü doğal insan Allah'ın Ruhu'nun verdiklerini alamaz (1. Korintliler 2:14) ama Kelâm aracılığıyla Kutsal Ruh'u aldığıında bu doğruluk yüreğinde işlemeye başlar. Augustinus, Hypognosticon III⁴⁷ kitabında

⁴⁶ Roma Kilisesi'nde, düşmüş insanda, onu Allah'ın sunduğu kurtuluşu kabul etmeye yöneltebilecek bir tür "iyilik tohumu"nun olduğu şeklinde bir öğreti çıkmıştı. Kurtuluşun, Allah'ın ve insanın ortak çabalarıyla gerçekleştiği gibi düşünmeye kaçınılmaz bir şekilde yol açtığı için, Augsburg Bildirgesi bu öğretiyi reddeder. Augsburg Bildirgesi'nin on sekizinci maddesine göre, düşmüş durumda olan bir insanın, özgür iradesiyle Mesih'i seçebilmesinin, Elçisel Kilise'nin öğretisine aykırıdır. Kilise babası Augustinus'tan (354-430) uzun bir alıntı yapılarak kurtuluşun sadece lütufla gerçekleştiği ispat edilmeye çalışılıyor.

⁴⁷ Ortaçağ'da Hypognosticon'un, önemli bir Kilise Babası ve Hippo (bugünkü Cezayir'de Annaba şehri) episkoposu olan

bunları kapsamlı anlatmaktadır:

“Şunu kabul ediyoruz ki, bütün insanların, bu yaşamın eylemlerini akılla yargılama kabiliyetine sahip, iyi ya da kötü bir iradesi vardır. Ancak Allah’la ilgili konularda O’nun yardımını olmaksızın özgür iradeye dayanarak, bir şeyi başlatmak ve özellikle de tamamlamak mümkün değildir. Bütün insanların, bu yaşamdaki eylemleri akıyla yargılama kabiliyeti ve iyi olsun kötü olsun özgür iradesi vardır. Tarlada çalışmak, yiyip içmek, arkadaş edinmek, giyinmek, ev yapmak, bir kadınla evlenmek, sığır yetiştirmek, yararlı birçok sanat ya da bu yaşamla ilgili iyi bir şey öğrenmek istemek gibi doğadaki iyi bir şeyden kaynaklanan bu eylemlere ben ‘iyi’ diyorum. Çünkü bunların hepsi Allah’ın sağlayışındandır; O’ndan bağımsız değildir ve O’nun aracılığıyla vardır ve O’nda vücut bulmuştur. Puta tapmak, adam öldürmek vb. gibi eylemlere ise ‘kötü’ diyorum.”

Bizler, Kutsal Ruh olmadan, sadece doğanın gücüyle Allah’ı her şeyden çok sevebildiğimizi; Allah’ın emirlerini “eylemin özüne” önem vererek yapabildiğimizi de öğreten Pelagius’un⁴⁸ müritlerini ve diğerlerini reddetmekteyiz. Çünkü doğa, görünen eylemi bir şekilde yapabilse de (çünkü elleri

Augustinus (354-430) tarafından yazıldığı yanlışlıkla öne sürülmüştür.

⁴⁸ Bk. dn. 25.

hırsızlıktan ve adam öldürmekten uzak tutabilmektedir), Allah korkusu, Allah'a güvenme, hayırseverlik, sabır vb içten gelen davranışları oluşturmamaktadır.

XIX. Akide: Günahın Öz Kaynağı

Günahın öz kaynağı konusunda bizler, Allah doğayı yaratıp korusa da, günahın öz kaynağının kötülerin, yani Şeytan'ın ve imansız insanların iradesi olduğunu; bu iradenin Allah'ın yardımı olmadan O'na yüz çevirdiğini öğretmekteyiz. Yuhanna 8:44'de Mesih, Şeytan'ın, yalan söylediği zaman kendi doğasında olanı yaptığını ifade etmektedir.

XX. Akide: İman ve İyi Eylemler⁴⁹

(1-7) Öğretmenlerimiz, iyi eylemleri yasaklıyorlar, diye asılsız bir suçlama altındalar. On Emir konu-

⁴⁹ Roma Kilisesi, insanların elbette ki, Allah'ın lütfuyla kurtulduklarını ama bunun, sadece iman sayesinde olmadığını öğretmiştir. Eğer insana, kurtuluşun çok küçük olsa bile, bir derece de kendi çabasına bağlı olduğunu öğretirsek, insan, şüphe batağına saplanır ve ümitsizliğe kapılır. İnsan asla yeterince çabaladığından emin olamaz. Augsburg Bildirgesi'nin yirminci maddesi, Kutsal Kitap'a göre, iyi eylemlerle iman arasındaki ayrımı öğretir. İyi eylemler önemlidir, çünkü Allah bizim iyilik yapmamızı ister, ayrıca bu eylemlerimiz yakınlarımız için faydalıdır. Fakat, lütfu ve kurtuluşu kazanabilmek için iyilik yapmamız gereksizdir. Kurtuluşumuz için, Mesih'in yaptığının yeterli olduğundan emin olabiliriz.

sundaki yazıları ve benzer ifadeler içeren yayınlanmış başka yazıları, öğretmenlerimizin, her kesimden insanların meslekleri ve görevleriyle ilişkili hayırlı amaçları öğrettiklerine tanıktır. Örneğin bu mesleklerin ve görevlerin Allah'ın çağrısı uyarınca yerine getirilmesinin O'nu hoşnut ettiğini belirtmektedirler. Şimdiye kadar vaizler bu konuda pek az şey öğrettiler, bunların yerine, belli kutsal günler, belli bayramlar, tarikatlar⁵⁰, haclar, azizlere saygı gösterilen ibadetler, tespihlerin kullanılması, manastır yaşamı ve benzeri çocukça ve gereksiz işlere teşvik ettiler. Hasımlarımız bu konularda uyarıldıkları için, şimdi bunlardan vazgeçiyorlar ve artık bu yararsız konuları vaaz etmiyorlar. Ayrıca şimdiye kadar olağanüstü bir sessizlik içinde oldukları imandan söz etmeye başlıyorlar. Sadece iyi eylemlerle aklanmış sayılmadığımızı öğretiyorlar, imanla iyi eylemleri birleştiriyorlar, iman ve iyi eylemlerle aklanmış sayıldığımızı söylüyorlar. Bu öğretiyi ilkinden daha çok hoş görülebilir ve eski öğretilerinden daha çok huzur verebilir.

(8) Dolayısıyla, Kilise'nin asıl öğretisi olması gereken iman öğretisi, çok uzun zaman bilinmezliğini sürdürdü. Kiliselerde sadece iyi eylemler öğretisi ele alınırken, imanın doğruluğu konulu vaazlar zorunlu olarak çok derin bir sessizliğe gömüldü. Öğ-

⁵⁰ Tarikatlar: Ortaçağ'da ibadet ve iyi işler için kurulan, fakat sonra özellikle kendi içlerindeki sosyal hayata önem veren gruplar.

retmenlerimiz ise iman konusunda cemaate şunları öğretmektedirler:

(9-10) İlk olarak, eylemlerimiz bizi Allah’la barıştıramaz, günahların bağışlanmasını, lütfu ve aklanmış sayılmayı hak edemez. Bunları, Baba bizimle barışsın diye, Aracı ve Gazabı Yatıştırıcı Kişi olarak dünyaya gelen (1. Timoteos 2:5) Mesih’in barıştırma işine güvenerek, imanla elde ederiz. Baba, Mesih’in uğruna bize lütfunu bağışlar. Dolayısıyla, her kim eylemlerle lütfu hak ettiğine inanırsa Mesih’in eylemini ve erdemini küçümser ve Mesih’in kendisi için, “Yol, gerçek ve yaşam Ben’im” (Yuhanna 14:6) demesine rağmen, Mesih olmadan, insan gücüyle Allah’a gitmenin yolunu arar.

(11) Bu iman öğretisinden Pavlus her yerde söz etmektedir: “İman yoluyla, lütufla kurtuldunuz. Bu sizin başarınız değil, Allah’ın armağanıdır” (Efesliler 2:8).

(12-14) Hiç kimse kurnazlık edip, Pavlus’a yeni bir yorum getirdiğimizi söyleyemez, Kilise Babaları’nın tanıklıkları bütün bu konuyu desteklemektedir. Augustinus birçok kitabında eylemlerle hak etmeye karşı, lütuf ve iman yoluyla verilen aklanmayı savunmaktadır. Ambrosius, *De Vocatione Gentium*’unda⁵¹ ve başka yerlerde benzer bir ger-

⁵¹ Ambrosius (ölm. 397): Milano episkoposu. “*De Vocatione Gentium*” (Öteki Uluslara Çağrı), Ambrosius’un yazdığı bir

çeği öğretmektedir. Ambrosius, De Vocatione Gentium’unda şöyle demektedir: “Lütuf olarak verilen aklanmış sayılma, lütfedenin karşılıksız verilmiş bir armağanı değil de, onu hak etmiş kişiye emeğinin karşılığı olarak verilen bir ödül olsaydı, Mesih’in kanıyla sağlandığı kefareti değersiz olurdu. Allah’ın merhametinin de insanın eylemleri karşısında üstünlüğü olmazdı.”

(15-18) Pavlus’un Romalılar 5:1’de öğrettiği gibi, imanla aklanmış sayıldığımızda, Allah’la barışıyoruz. Bütün bu öğretiyi dehşet içindeki vicdanların mücadelesine atıfta bulunmaktadır, bu mücadele olmaksızın da bu öğretiyi anlayamaz. Dolayısıyla, Hristiyan’ın doğruluğunun toplumsal ve felsefi doğruluktan başka bir şey olmadığını zanneden tecrübesiz ve dünyasal düşünceli insanlar bu konuda kötü yargıya varırlar. Ancak tecrübesizler bu öğretiyi küçümseseler de, Allah’tan korkan endişeli vicdanlar, bunun büyük bir teselli verdiğini tecrübeyle bilirler, çünkü vicdanlar hiçbir eylemle değil, Mesih’in sayesinde Allah’ın öfkesi yatıştırıldığından emin olduğunda sadece imanla huzura kavuşur.

(19-22) Eylemlerle ilgili bu öğretiyi şimdiye kadar vicdanları sürekli rahatsız etti, Müjde’nin tesellisini işitmediler. Bazı insanları vicdanları, manastır yaşamıyla lütfu hak edecekleri umuduyla manastırlara, çöle kovaladı. Diğerleri de, lütfu hak etmek

eser değildir, fakat Ortaçağ’da onun yazdığı düşünülüyordu.

ve günahlarının kefarecini ödemek için, başka eylemler buldular. Bu nedenle, endişeli vicdanların tesellisiz kalmaması ama lütuf, günahların bağışlanması ve aklanmış sayılmanın Mesih'te imanla elde edilmesi amacıyla, Mesih'te iman öğretisinden söz etmeye, bunu yeniden canlandırmaya çok ihtiyaç vardı.

(23) Önemle hatırlatmak gerekir ki, “iman” kelimesi sadece tarihsel olayların bilgisi anlamına gelmez. O bilgi imansızlarda ve Şeytan'da da vardır. Kastedilen, sadece tarihsel olaya inanmak değil, o olayın etkisine de inanmaktır: yani günahların bağışlanması akidesine, bir başka deyişle, Mesih aracılığıyla lütfu, doğruluğu ve günahlarımızın affını elde ettiğimize inanmak.

(24-26) Kendisine, Mesih sayesinde inayetli davranan bir Babası olduğunu bilen biri, Allah'ı hakikaten tanır; Allah'ın, onunla ilgilendiğini bilir; Allah'a sığınır; tek kelimeyle o, putperestler gibi Allahsız değildir. Şeytanlar ve imansızlar günahların bağışlanması akidesine inanamazlar. Bu nedenle Allah'tan nefret ederler, O'na başvurmazlar ve O'ndan hiçbir iyilik beklemezler. Augustinus⁵² da, “iman” kelimesi konusunda okurlarını uyarmakta, Kutsal Yazılar'da “iman” kelimesinin, imansızların sahip oldukları bilgi değil, dehşete kapılmış canı

⁵² Bk. dn. 46.

teselli ve teşvik eden güven diye kabul edildiğini öğretmekteyiz.

(27-34) Dahası biz, iyi eylemlerle lütfu hak ettiğimize güvenelim diye değil, iyi eylemler Allah'ın iradesi olduğu için, iyi eylemlerde bulunmak gerektiğini öğretiyoruz. Günahlar, ancak iman edildiğinde bağışlanır. İman sayesinde Kutsal Ruh alınır, yürekler yenilenir ve yeni eğilimler bahşedilir, ancak bundan sonra iyi eylemlerde bulunulabilir. Ambrosius⁵³ şöyle demektedir: “İman, iyi niyetin ve doğru eylemin anasıdır. Kutsal Ruh olmadan insan imansız eğilimlerle doludur ve Allah'ın indinde iyi olan eylemlerde bulunamayacak kadar zayıftır. Ayrıca bunlar, insanları çeşitli günahlara, imansız düşüncelere, apaçık suçlara zorlayan Şeytan'ın gücü dâhilindedir. Ayrıca dürüst bir yaşam sürmeye gayret etseler de başaramayan, tam tersine apaçık günahlarla kirlenen filozoflarda da bunu görebiliriz. İnsan, imandan ve Kutsal Ruh'tan yoksun olduğunda ve kendini sadece insanî güçle yönettiğinde böyle zayıf olur.”

(35-40) Bizim iyi eylemlerde bulunmadığımızı ortaya koyduğu için, bu öğretinin, iyi eylemleri yasaklamakla suçlanmaması, tersine, daha çok övülmesi gerektiği buradan kolayca görülebilmektedir. Çünkü iman olmadan insan doğası, Birinci ya da İkinci Emir'deki eylemleri hiçbir şekilde yapamaz.

⁵³ Bk. dn. 29.

İman olmadan Allah'a yakarmaz, Allah'tan bir şey beklemez, çarmıhı taşımaz ama insanların yardımını arar, insanların yardımına güvenir. Dolayısıyla, Allah'a iman ve güven olmadığında yürekte her türlü arzu ve insana özgü hile hüküm sürer. Bu nedenle Mesih, Yuhanna 15:5'de, "Bensiz hiçbir şey yapamazsınız" demekte ve cemaat şu ezgiyi söylemektedir:

*Lütfun olmazsa bir an
Yoksun olur insan
İyilikten, doğruluktan.*⁵⁴

XXI. Akide: Azizlere Tapınma⁵⁵

(1-4) Azizlere tapınma konusunda bizler şunu öğretmekteyiz: imparatorun, düşmanları bu ülkeden püskürtmek için savaş açarken Davut'u örnek al-

⁵⁴ Pentekost İlahisi: Veni Sancte Spiritus'dan. (Gel, Ey Kutsal Ruh)

⁵⁵ Roma Kilisesi'nde, eşine az rastlanır şekilde bir hayat yaşamış ve/veya imanından dolayı vefat etmiş insanlar aziz olarak ilan edilmektedir. Reformlar zamanında, Roma Kilisesi'nde, azizlere tapınılıyor ve onlara dua ediliyordu. Augsburg Bildirgesi'nin yirmi birinci maddesi, daha önceleri örnek bir hayat yaşamış olan Hristiyanlar'a saygı gösterilebileceğini, hatta saygı gösterilmesi gerektiğini ve daha sonra yaşayan Hristiyanlar için, onların bir teşvik ve örnek olduklarını belirtir. Yine de azizlere dua edilemez ve tapınılmaz, çünkü Kutsal Kitap'a göre, Allah ve insan arasına aracı olarak sadece Mesih koyulmuştur.

ması gibi, azizlerin hatırasını da, çağrımız uyarınca onların imanını ve iyi eylemlerini örnek alabilelim diye, önümüze koyulmuştur. İmparator da Davut da kraldır. Ancak, Kutsal Yazı'da tek Aracı, Allah'ın Gazabını Yatıştıran, Başrahip, Arabulucu olarak bize sadece Mesih gösterilir. Bu nedenle, azizlere yakarmamız, onlardan yardım istememiz gerektiğini öğretiyoruz. Mesih'e dua edilmelidir, O, duamızı işiteceğini vaat etmiştir ve O, her şeyden çok bu ibadeti, yani bütün sıkıntılarda Kendisine yakarılmasını onaylamaktadır. 1. Yuhanna 2:1'de "İçimizden biri günah işlerse, Mesih bizi Baba'nın önünde savunur" denilmektedir.

* * *

(5-9) Öğretinin özeti budur. Görüldüğü üzere, bu öğretilerde Kutsal Yazılar'dan, Evrensel Kilise'den ya da hatta eski yazarlarından bilindiği şekliyle Roma Kilisesi'nden bile farklı hiçbir şey yoktur. Durum böyle olunca, öğretmenlerimizin sapkın sayılmasında ısrar edenler bize haksızlık etmektedir. Bununla beraber, meşru olmayan biçimde Kilise'ye girmiş olan bazı yanlış uygulamalar konusunda bir görüş ayrılığı da mevcuttur. Ama bu konularda bile, eğer bazı farklar var idiyse, episkoposların, burada sunmakta olduğumuz İnanç Bildirgesinden dolayı bize merhamet göstermeleri gerekirdi; Çünkü Kilise yönetimi tüzükleri bile her yerde aynı ayinleri talep edecek kadar katı değildir.

Bütün kiliselerin tam olarak aynı uygulamalara sahip olduğu bir zaman da hiç olmamıştır. Ama yine de, bizler antik çağdan kalan geleneklerin büyük kısmını büyük bir hassasiyetle hala uyguluyoruz. Dolayısıyla kiliselerimizin, eski zamanlardan bize gelen her şeyi, bütün törenleri yok saydığını söylemek asılsız ve kasıtlı bir suçlamadır. Ancak normal ayinlerimizle ilgili bazı yanlış uygulamalar bulunduğu yaygın bir şikâyet olmuştur. Vicdanımız bu yanlışları onaylamadığı için, mümkün olduğunca onları düzeltmeye çalıştık.

GÖZDEN GEÇİRİLEN AKİDELER, DÜZELTİLEN YANLIŞLAR

(1-6) Bizler, Evrensel Kilise'nin hiçbir iman akidesini kabul etmezlik etmedik, sadece yeni çıkmış, kilise yönetimi tüzüklerinin maksadına aykırı olarak ve zamanın bozulması sonucunda yanlışlıkla kabul edilmiş olan bazı yanlış uygulamaları iptal ettik. Bu nedenle Emperyal Majesteleri nelerin değiştirildiğini ve halkın, vicdanına ters düşen bu yanlışlara uymaya neden zorlanmaması gerektiğini lütufta bulunarak dinlesin diye rica ediyoruz. Emperyal Majesteleri, halkı bizden nefret ettirmek için tuhaf iftiralar atanlara inanmasın. İyi insanların düşüncelerini böyle tahrik ederek önce bu çatışma için fırsat yarattılar, şimdi ise aynı kurnazlıkla anlaşmazlığı tırmandırmaya gayret ediyorlar. Emperyal Majesteleri, bizim öğretimizin ve tören-

lerimizin tarzının, bu imansız ve kötü insanların anlattıkları kadar hoş görülmez olmadığını kuşkusuz anlayacaktır. Ayrıca, yaygın söylentilerle ya da düşmanların sövgüleriyle hakikate varılamaz. Ancak hiçbir şeyin, törenlerin saygınlığının korunmasına ve halk arasında saygı ve sadık dindarlığın gelişmesine kilisedeki törenlerin gereken şekilde yerine getirilmesi kadar hizmet edemeyici de kolayca görülebilir.

XXII. Akide: Rab'bin Sofrası'nın İki Unsuru⁵⁶

(1-12) Rab'bin Sofrası Sakramenti'nde halka iki unsur verilmektedir, çünkü Matta 26:27'de Rab, "Hepiniz bundan için" diyerek, bu gelenek ve uygulamayı emretmiştir. Burada Mesih, hepsine kâseden içme emrini açıkça vermiştir. Hiç kimse kurnazlık edip, burada sadece rahiplerin söz konusu olduğunu söylemesin diye, Pavlus, 1. Korintliler 11:27'de, bütün cemaatin iki unsuru da kullandığını gösteren bir örnek vermektedir. Bu gelenek ve uygulama Kilise'de uzun zaman devam etmiştir, ancak ne zaman ve kimin yetkisiyle değiştirildiği bilinmemektedir ama Kardinal Cusanus bunun ne zaman onaylandığından söz etmektedir. Bazı yer-

⁵⁶ Reform döneminde Katolik Kilisesi'nde Rab'bin Sofrası'nda halka sadece ekmek verilirdi.

lerde Cyprianus,⁵⁷ halka kanın verildiğine tanıklık etmektedir. “Rab’bin Sofrası’nı rahipler verir ve halka Mesih’in kanını dağıtırlar. Aslında Papa Gelasius,⁵⁸ Sakrament’te ayırım yapılmamasını emretmektedir” (Dist. II, de consecratione, cap. Comperimus)⁵⁹ diyen Hieronymus⁶⁰ aynı konuda tanıklık etmektedir. Ancak çok eski olmayan gelenek bunun tersidir. Ama kilise yönetimi tüzüklerinin tanıklık ettiği gibi, Allah’ın emrine karşı gelecek oluşturulmuş herhangi bir geleneğe izin verilmeyeceği apaçıktır (Dist. VIII. veritate, vdd.).⁶¹ Ne var ki, bu gelenek sadece Kutsal Yazı’ya değil, eski kilise yönetimi tüzüklerine ve Kilise’nin oluşturduğu örneğe de karşı gelinerek kabul edilmiştir. Dolayısıyla, Sakrament’te iki unsuru da kullanmayı tercih edenler varsa, aksini yapmaları için vicdanlarına baskı yaparak zorlanmamalıdır. Sakrament’te ayırım gözetilmesi Mesih’in emrine ters düştüğü için, biz, şimdiye kadar kullanılmakta olan

⁵⁷ Cyprianus (ölm. 258): Kartaca episkoposu, Latin Kilise Babaları’ndan biri.

⁵⁸ 492-496 yıllarında papalık yaptı.

⁵⁹ Orijinal metinde bazı referanslar verilir. Söz edilen metinler Katolik Kilisesi’nin kanon koleksiyonlarıdır. Eski kanonun adı, Gratianus’un Decretumu’dur, bunlara yazan kişinin adı verilirdi. Yenisi ise (Lat.) “decretale” olarak bilinir. Decretale’lerde papaların mektuplarından ve kilise konseylerinin kararlarından alıntılar vardır.

⁶⁰ Hieronymus (ölm. 420): Latin Kilise Babası, Kutsal Kitap çevirmeni (*Versio Vulgata*).

⁶¹ Bk. dn. 58.

bu tören alayından⁶² vazgeçme alışkanlığındaız.

XXIII. Akide: Rahiplerin Evlenmesi

(1-9) Erdemli olmayan rahip örnekleri konusunda yaygın bir şikâyet vardır. Platina'nın⁶³ yazdığına göre, Papa Pius'un, evlenme hakkının bu yüzden rahiplerin elinden alınmasının bazı nedenleri olduğunu, ancak geri verilmesinin nedenlerinin bunlardan daha ağır bastığını söylediği belirtilmektedir. Dolayısıyla, rahiplerimiz bu apaçık rezaletleri önlemek istediklerinden, kadınlarla evlenmişler ve evlilik sözleşmesi yapmalarının kendileri için yasal olduğunu öğretmişlerdir. Çünkü birincisi, Pavlus, 1. Korintliler 7:2, 9'da, zinayı önlemek için "her erkeğin bir karısı olsun" ve "evlenmek, için için yanmaktan iyidir", demektedir. İkincisi, Matta 19:11'de Mesih, herkesin bekâr yaşamaya uygun olmadığını öğretirken, herkesin bu sözü kabul edemeyeceğini de söyler; çünkü Allah, insanı çoğalsın diye yaratmıştır (Yaratılış 1:28). Allah'ın özel bir armağanı ya da eylemi olmadan bu yaratılışı değiştirmek insanın gücü ve yetkisi dâhilinde değildir.

⁶² "Mesih'in Kutsal Bedeninin ve Kanının bayramında" ekmek özel bir tören alayıyla taşınırdı. Reformcular, ekmeğin görünüşü aynı kalmakla birlikte, özünün değiştiği öğretisi (Lat. *transsubstantiatio*) nedeniyle, tören alayı geleneğinden vazgeçtiler.

⁶³ İtalyan hümanist Platina, 1518'de yayımlandığı kitabında Papa II. Pius'tan (1458-1464) böyle söz etmektedir.

Dolayısıyla, bekâr yaşamaya uygun olmayanlar evlilik sözleşmesi yapmalıdırlar. Çünkü insanın hiçbir yasası, hiçbir yemini Allah'ın verdiği emri ve koyduğu kuralı geçersiz kılamaz. Bu nedenlerle rahiplerin, kadınlarla evlenmelerinin kendileri açısından yasal olduğunu öğretmekteyiz.

(10-13) Antik dönem Kilisesi'nde rahiplerin evli oldukları bellidir. Çünkü Pavlus, tek karılı birinin gözetmen seçilmesi gerektiğini söylemektedir (1. Timoteos 3:2). Almanya'da ilk kez dört yüzyıl önce rahipler bekâr yaşamaya katı bir biçimde zorlanmışlardır. Rahipler buna o kadar direnmişlerdi ki, Mainz Başepiskoposu,⁶⁴ Papa'nın bu konudaki kararını açıklamak üzereyken öfkeli rahiplerin çıkardıkları ayaklanmada neredeyse öldürülecekti. Bu konuda uygulama çok katıydı, sadece gelecekteki evlilikler yasaklanmıyor, var olan evlilikler de parçalanıyordu. Bu bütün insanî ve ilahî yasalara, hatta sadece papaların değil, çok ünlü sinodların yaptıkları kilise yönetimi tüzüklerine de aykırıydı. [Dahası Allah'tan korkan, yüksek mevkideki pek çok akıllı insan, bekârlığa zorlama uygulamasından faydalı bir sonuç çıkacağından duydukları kuşkuyu sık sık ifade ettiler. İnsanları (Allah'ın kurumsallaştırdığı ve insanların özgürlüğüne bıraktığı) evlilikten mahrum etmenin pek çok kötü alışkanlığa, büyük kötülöklere, günaha yol açtığını söylediler.]

⁶⁴ Mainz Başepiskoposu'nun yaşadığı bu olay 1075 yılında Siegfried, Erfurt ve Mainz sinodlarında olmuştur.

(14) Dünya yaşlanırken insan doğasının giderek zayıfladığı anlaşıldığı için, Almanya'ya daha fazla kötülük girmesin diye önlem almak uygundur.

(15-17) Dahası Allah, insanın, güçsüz durumuna yardım etsin diye evlenmesini takdir etmiştir. Kili-se yönetimi tüzüklerinde, insanların güçsüzlükle-rinden ötürü eski katılığın son zamanlarda ara sıra gevşetildiği söylenmektedir ki, bunun bu konuda da yapılması arzu edilirdi. Evlilik daha fazla yasak-lanırsa bir tarihte kiliselerin rahip sıkıntısı çekmesi de beklenmektedir.

(18-23) Ancak Allah'ın emri yürürlükteyken, Kili-se'nin geleneği iyi bilinirken ve rahiplere konulan evlenme yasağı birçok rezalete, zinaya ve cezayı hak eden başka suçlara yol açarken, en zalimce baskıların rahipler evlenmesin diye yapılan baskı-lar olması tuhaftır. Allah, evliliğe saygı gösterilme-sini emretmiştir. Düzenin iyi sağlandığı bütün top-lumlarda, hatta putperestlerde bile evliliğe büyük saygı gösterilmektedir. Ancak şimdi insanlar, özel-likle rahipler, kilise yönetimi tüzüklerinin maksadı-nın tersine, sadece evlendikleri için acımasızca öldürülmektedir. Pavlus, 1. Timoteos 4:3'de, cinle-rin evlenmeyi yasaklayan öğretilerinden söz et-mektedir. Evliliğin aleyhine olan yasa cezalarla böyle kalıcı duruma getirildiğinde, şimdi bu daha iyi anlaşılabilir.

(24-25) Ancak insan elinden çıkan hiçbir yasa gibi, hiçbir yemin de Allah'ın emrini geçersiz kılamaz. Dolayısıyla Cyprianus⁶⁵ da, erdemlerini koruyamayan kadınlara evlenmelerini öğütlemektedir. Şunları söylemektedir (Lib. I, Epistolanum XI): “Dayanmak istemiyorlarsa ya da dayanamıyorlarsa, şehvetleri yüzünden ateşe atılmaktansa evlenmeleri daha iyidir; kız ve erkek kardeşlerini kuşkusuz rencide etmemelidirler.”

(26) Şimdiye kadar genellikle olduğu gibi, kilise yönetimi tüzüklerinde bile, yetişkin olmadan önce bekârlık yemini edenlere merhamet gösterilmektedir.

XXIV. Akide: Ayin⁶⁶

(1-9) Kiliselerimizden ayini kaldırmakla asılsız yere suçlanıyoruz; çünkü ayin aramızda devam ettirilmekte ve en büyük saygıyla kutlanmaktadır. Latince söylenen ezgilerin bölümleri arasına halkı eğitmek için Almanca ezgilerin serpiştirilmesi di-

⁶⁵ Cyprianus (ölm. 258): Kartaca'nın episkoposu.

⁶⁶ Kilisenin ayin geleneğinin devam etmesine Luteryenler önem vermişlerdir. Bu nedenle, içerik ve litürjik açılarından, Luteryen ayini dış görünüşte Roma Kilisesi'nin ayininden pek farklı görünmez. Yine de Luteryenler, Roma Kilisesi'nin ayinindeki Allah'ın Sözü'ne uymayan ve Müjde için engel teşkil eden etkenleri çıkarmayı önemli görmüşlerdir. Bu gibi çarpıklıklara örnek olarak kurban-ayini verebiliriz. (Bk. dn. 43.)

sında, neredeyse bütün alışıldık törenler sürdürülmektedir. Çünkü törenlerin gerekli olmasının her şeyden önce amacı, [Mesih hakkında bilinmesi gerekenleri] bilmeyenlere öğretmektir. Pavlus kilisede halkın anladığı dilin kullanılmasını emretmiştir (1. Korintliler 14:2, 9). Ama insan yasaları da aynı şeyi talep eder. Uygun şekilde hazırlanmış kişilerin Sakrament'i birlikte almaları alışılmış bir uygulamadır. Bu, toplu ibadete gösterilen saygıyı ve bağlılığı arttırmaktadır. Çünkü önceden denetlenmeden hiç kimse kabul edilmemektedir.⁶⁷ Aynı zamanda insanlar Sakrament'in saygınlığı, kullanılışı ve kaygılı vicdanlara ne büyük bir teselli getirdiği konusunda da bilgi sahibi oluyor, böylelikle Allah'a güvenmeyi ve iyi olan her şeyi ondan beklemeyi öğreniyorlar. [Bu bağlamda, Sakrament'le ilgili diğer yanlış öğretiler hakkında da onlara bilgi veriliyor.] Böyle ibadet Allah'ı hoşnut eder; Sakrament'in böyle kullanılması Allah'a hakiki bağlılığı besler. Dolayısıyla, hasımlarımızın ayini bizden daha içtenlikle kutladıkları sonucu çıkmaktadır.

(10-13) Ama birçok iyi insanın, ayinin günahkâr bir hale sokulduğundan ve para elde etme amacı haline getirildiğinden yakındığı da uzun süredir bilinmektedir. Bu suiistimallerin bütün kiliselerde ne boyutlara vardığı, kiliselerde ücret veya aylık

⁶⁷ 1520'den beri Wittenberg'de Rab'bin Sofrası'na katılmak isteyenlerin önce günah çıkarmaya katılması beklenirdi.

karşılığı ayinler düzenlendiği ve birçok rahibin kilise yönetimi tüzüğüne aykırı şekilde bu ayinleri yönettiği gayet iyi bilinmektedir. Ancak Pavlus, 1. Korintliler 11:27’de, “Kim uygun olmayan biçimde ekmeği yer ya da Rab’bin kâsesinden içerse Rab’bin bedenine ve kanına karşı suç işlemiş olur” dediğinde, Rab’bin Sofrası’na uygun olmayan biçimde davrananları ciddi biçimde uyarmaktadır. Dolayısıyla, rahiplerimiz bu günah konusunda uyarıldıklarında, biz özel ayinlere⁶⁸ son verdik, zira özel ayinler para alınmadan pek nadir kutlanmaktadır.

(14-20) Episkoposlar da bu suistimalleri bilmiyor değiller, bunları zamanında düzeltselerdi, şimdi daha az görüş ayrılığı olurdu. Şimdiye dek birçok yozlaşmanın Kilise’ye sızmasına bile isteye göz yumdular. Şimdi artık çok geç olunca da, Kilise’deki sorunlardan şikayet etmeye başladılar. Oysa bu rahatsızlık zaten, artık dayanılamayacak kadar alenî hale gelmiş olan bu suiistimallerden kaynaklanmaktadır. Ayin ve Sakrament konusunda büyük görüş ayrılıkları vardır. Belki de dünya, ayinin bunca zamandır böylesine dünyevileştirilmesi, bu dindışı uygulamaların yüzyıllardır –üstelik de onları hem düzelterbilecek hem de düzeltmekle görevli kişiler tarafından– kiliselere sokulması yüzünden cezalandırılıyordur. Çünkü On Emir’de, “Rab, adını boş yere ağzına alanları cezasız bırak-

⁶⁸ Özel ayin: Herkese açık olmayan ayin.

mayacaktır” (Çıkış 20:7) diye yazılıdır. Ancak dünyanın başlangıcından beri Allah’ın kural haline getirdiği hiçbir şey kirli parayla ayin kadar suiistimal edilmemiştir.

(21-23) Mesih’in çektiği acıyla ilk günahın kefareti ödediği, bağışlanabilir ve öldürücü gündelik günahlar için ise sunuda bulunulan ayini tesis ettiğine dair, özel ayinlerin sayısını son derece artıran bir görüş de eklenmiştir. Ayinin dışsal bir eylem olarak, yaşayanların ve ölülerin günahlarını sildiğine dair genel kanı buradan çıkmıştır. Sonra birçok kişi için düzenlendiği söylenen ayinin, bireyler için düzenlenen özel ayinler kadar etkili olup olmadığını tartışmaya başladılar ve sonsuz sayıda ayin buradan ortaya çıktı. [Bu eylemle insanlar ihtiyaç duydukları her şeye sahip olacaklarını sandılar ve bu arada Mesih’e iman ve hakiki ibadet unutuldu.]

(24-27) Bu görüşlerle ilgili olarak öğretmenlerimiz, onları, Kutsal Yazılar’dan ayırdıkları ve Mesih’in çektiği acıların yüceliğini azalttıkları için uyarılmaktadırlar. Çünkü İbraniler 10:10’da, “İsa Mesih’in bedeninin ilk ve son kez sunulmasıyla kutsal kılındık” ve ayrıca 10:14’de, “Kutsal kılınanları tek bir sunuyla sonsuza dek yetkinliğe erdirmiştir” diye yazıldığı gibi, Mesih’in çektiği acılar diğer bütün günahlar için de bir sunu ve kefaretti. [Kilisenin, Mesih’in, ölümüyle diğer bütün

günahların değil, sadece ilk günahın kefareti ni ödediğini öğretmesi duyulmamış bir yeniliktir. Bu durumda, herkesin, bu yanlışın gereksiz yere kınanmadığını anlayacağı ümit edilmektedir.]

(28-29) Kutsal Yazılar, Mesih'in uğruna günahlarımızın bağışlandığına inandığımızda, Mesih'e imanımızın sayesinde Allah'ın indinde aklanmış sayıldığımızı da öğretmektedir. Artık ayin, yaşayanların ve ölülerin günahlarını dışsal bir eylem olarak siliyorsa, aklanmış sayılma imandan değil, ayinlerdeki eylemden gelmektedir ki, Kutsal Yazı bunu kabul etmemektedir.

(30-33) Ancak Luka 22:19'da Mesih bize, "Beni anmak için böyle yapın" emrini vermektedir; dolayısıyla, Sakramentler'i kullananların imanı, Mesih sayesinde aldığı lütfu hatırlasın, endişeli vicdanını teselli edip rahatlasın diye ayin tesis edilmiştir. Mesih'i hatırlamak, O'nun lütuflarını hatırlamak ve bunların hakikaten bize sunulduğunu anlamaktır. Sadece tarihi hatırlamak yetmez; çünkü tarihi imansızlar da hatırlayabilirler. Bu nedenle, Ambrosius'un⁶⁹, "Ben, her zaman günah işlediğim için, her zaman ilaç almak zorundayım" dediği gibi, ayin, teselliye ihtiyacı olanlar için Sakrament'in [komünyon] verilmesi amacıyla kullanılmalıdır.

(34-39) Ayin, Sakrament'in bu tarzda verilmesi ol-

⁶⁹ Ambrosius (ölm. 397): Milano episkoposu.

duğu için, her kutsal günde bir kez Rab’bin Sofrası’nı düzenleriz ve başka günlerde de Sakrament istenirse, istek üzerine bu yapılır. Bu, yeni bir Kili-se âdeti değildir; çünkü Gregorius’tan⁷⁰ önceki Kili-se Babaları hiçbir özel ayinden⁷¹ söz etmezler ama ortak ayinden çok sık söz ederler. Khryso-stomos⁷², her gün sunakta bir rahibin durduğunu, ba-zılarını Rab’bin Sofrası’na davet ettiğini, diğerleri-ni ise uzaklaştırdığını söylemektedir. Antik dönem kilise yönetimi tüzüklerinde, birinin ayini kutladığı ve diğer bütün ihtiyarlarla görevlilerin Rab’bin be-denini ondan aldığı görülmektedir; bu nedenle İz-nik Konseyi’nin kararında⁷³ “diyakonlar Rab’bin Sofrası’nı rahiplerden sonra, bir episkopostan ya da bir rahipten alsınlar” denmektedir. Pavlus da, 1. Korintliler 11:33’de, komünyona ortak katılım ola-bilsin diye, “birbirinizi bekleyin” emrini vermektedir.

(40-41) Dolayısıyla önümüzde, Kutsal Yazı’dan ve Kilise Babaları’ndan alınan Kilise ayini örneği olduğu için bunun onaylanabileceğine güveniyoruz, çünkü özellikle şimdiye kadar kullanılagelen toplu törenler korunmaktadır. Çok sayıdaki apaçık suis-

⁷⁰ I. Gregorius (Büyük) (540-604). 590-604 yıllarında papalık yaptı.

⁷¹ Özel ayin: Bk. dn. 68.

⁷² Yuhanna Khryso-stomos (347-407), Konstantinopolis episkoposu (398-404).

⁷³ İznik Konseyi’nin (325) kararı, madde 18

timal kuşkusuz yararlı bir şekilde azaltılabilsin diye sadece ayinlerin sayısı değişiktir. Çünkü Historia Tripartita'nın⁷⁴ tanıklık ettiği gibi (9. Kitap, böl. 33), eski zamanlarda en çok ziyaret edilen kiliselerde bile her gün ayin yapılmıyordu: "Yine İskenderiye'de her Çarşamba ve her Cuma Kutsal Kitap okunmakta, ilahiyatçılar bunları yorumlamakta ve kutsal komünyon töreninden başka her şey yapılmaktadır."

XXV. Akide: Günah Çıkarma⁷⁵

(1-6) Biz, kiliselerde günah çıkarmayı geçersiz kılmıyoruz; çünkü daha önce sorgulanmış ve günahlarının bağışlandığı tasdik edilmiş olanların dışında kalanlara Rab'bin bedenini vermek alışıldık değildir. Halka, eskiden derin bir sessizlikle geçirilen, günahların bağışlanma duyurusuna iman etmesini dikkatle öğretiyoruz. Halkımıza, günahların bağışlanma duyurusuna, Allah'ın emriyle bildirildiğinden ve Allah'ın sesi olduğundan dolayı çok

⁷⁴ 6. yüzyılda yazılan kilise tarihi.

⁷⁵ Roma Kilisesi'nde şahsî günahın itirafı sırasında, rahip, itiraf edene telâfi görevler belirler (örneğin; Azize Meryem duasının tekrarı). Özellikle halk arasında bu telâfi eylemleri öyle bir değer taşır hale geldi ki, neredeyse günahkârın bağışlanmasının şartı oldu. Augsburg Bildirgesi'nin yirmi beşinci maddesi, günahların bağışlanmasının sadece iman yoluyla lütuf sayesinde olduğu öğretisini karartan bu telâfi eylemlerini reddeder.

değer vermesi gerektiğini öğretiyoruz. Anahtarlar vazifesi bütün güzelliğiyle açıklanmakta, halka, bunun endişeli vicdanları ne kadar çok teselli ettiği, göklerden gelen bir ses⁷⁶ olarak günahların bağışlanma duyurusuna iman etmelerini Allah'ın istediği, Mesih'teki bu imanla günahların bağışlanmasının hakikaten alınıp elde edildiği hatırlatılmaktadır. Eskiden kefaretlar aşırı övülüyordu; imandan, Mesih'in eyleminden ve iman yoluyla verilen aklanmadan hiç söz edilmiyordu; bu nedenle, kiliselerimiz bu konuda hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz. Bu konuda hasımlarımız bile, tövbe öğretisini çok büyük gayretle ele aldığımızı ve öğretmenlerimizin bunu açıkladığını kabul etmelilerdir.

(7-13) Ancak günah çıkarırken bütün günahların tek tek sayılmasının gereksiz olduğunu, vicdanın bütün günahları tek tek sayma endişesinin yükünü taşımaması gerektiğini öğretiyoruz, Mezmur 19:12'de, "Kim yanlışlarını görebilir" ve Yeremya 17:9'da, "Yürek her şeyden daha aldatıcıdır. Onu kim anlayabilir?" diye tanıklık edildiği gibi, bütün günahları sayıp dökmek imkânsızdır. Sayıp dö-

⁷⁶ Göklerden gelen ses: İsa Mesih "Size doğrusunu söyleyeyim, yeryüzünde bağlayacağınız her şey gökte de bağlanmış olacak. Yeryüzünde çözeceğiniz her şey gökte de çözülmüş olacak" diyor (Mat. 18:18). Bu nedenle, rahibin duyurduğu günahların bağışlanması gökte de geçerlidir. Anahtarlar vazifesi kullanılması kiliseye Rab tarafından verilen yetki ve görevdir.

külenlerin dışında, hiçbir günah bağışlanmasaydı vicdanlar hiçbir zaman huzur bulamazdı; çünkü bu kadar çok günahı ne anlarlar ne de hatırlayabilirlerdi. Antik dönem Kilise Babaları da günahları tek tek saymanın gerekmediğine tanıklık etmektedir. Zira Khrysostomos⁷⁷ şöyle demektedir: “Size kendinizi halka ifşa edin ya da başkalarının önünde kendinizi suçlayın, demiyorum, ama ‘yolunuzu Allah’ın önünde ifşa edin’ diyen peygambere itaat edin diyorum. Dolayısıyla, Allah’ın, hakiki Yargıcın önünde dua ederek günahınızı itiraf edin. Hatalarınızı dilinizle değil, vicdanınızın hafızasıyla anlatın.” Kilise yasasının açıklaması,⁷⁸ günahın itiraf edilmesinin [Kutsal Yazı’da emredilmeyen, ancak Kilise tarafından takdir edilen] insanî bir hak olduğunu kabul etmektedir. Bununla beraber, günahların bağışlanması çok bereketli ve bunun dışında da, vicdan için yararlı olduğundan ötürü, günah çıkarılmayı sürdürmekteyiz.

⁷⁷ Bk. dn. 72.

⁷⁸ Kilise yasasının açıklamaları, yani Glossa’lar, kilise hukukçularının Kilise kanunlarını formüle ettikleri açıklamalardır. Burada söz edilen konu Glossa de Poenitentia, Dist. V, Cap. Consideret’te bulunmaktadır.

XXVI. Akide: Yiyeceklerde Fark Gözetilmesi⁷⁹

(1-7) Yiyecekler arasında fark gözetmenin ve insanların benzer geleneklerinin, lütfu hak etmeye uygun eylemler ve günahların kefareti olduğuna sadece halk değil, kiliselerde öğretmenler de genelde inanmışlardır. Buradan anlaşıldığına göre, böyle düşünen dünya her gün yeni törenler, yeni düzenler, yeni kutsal günler, yeni oruçlar tesis etmiş ve kiliselerdeki öğretmenler lütfu hak etmek için gerekli bir dinsel tören olarak bu eylemleri ısrarla istemişler, insanlar bunlardan birini yapmadıklarında onların vicdanına büyük bir korku salmışlardır. Geleneklere dayanan bu inanç sonuçta Kilise'ye büyük zarar vermiştir. Öncelikle bu, lütuf ve iman yoluyla verilen aklanma öğretisini karanlığa gömmüştür, oysa bu öğretiyi, Müjde'nin başlıca bölümüdür ve Mesih'in eylemi iyi öğrenilebilsin ve Mesih'in uğruna günahların bağışlandığına ilişkin iman, eylemlerden çok daha fazla yüceltilsin diye, Kilise'deki en önemli konu olmalıdır. Dolayısıyla, Pavlus da, Hristiyan'ın doğruluğunun, yani günahların Mesih'in uğruna karşılıksız bağışlandığına ilişkin imanın bu eylemlerden farklı olduğunu gös-

⁷⁹ Roma Kilisesi'nde, belirli zamanlarda, bazı yiyeceklerin yasak olduğu şeklinde kurallar vardı. Halk arasında, beslenme kurallarına uyararak, Allah'ın lütfunu ve beğenisini kazanma fikri oldukça yaygındı. Luteryenler, Hristiyan'ın özgürlüğünü kısıtlayan, Müjde öğretisini yansıtmayan bu çeşit öğretiyi ve gelenekleri terkettiler.

termek için, Yasa'yı ve insanların geleneklerini bir kenara bırakarak, bu akideyi çok vurgulamaktadır. Ancak yiyeceklerde ve benzer dinsel törenlerde fark gözeterek, lütfu ve doğruluğu hak etmemiz gerektiği şeklinde bir fikir uyandıran gelenekler, Pavlus'un bu öğretisini neredeyse tamamıyla boğmuştur. Tövbeyi ele alırken imandan kaynaklanan tövbeden hiç söz edilmemiştir; sadece kefaret ödemek için yapılan eylemler ortaya koyulmuştur; tövbe bütünüyle bunlardan ibaret sayılmıştır.

(8-11) İkinci olarak, bu gelenekler Allah'ın emirlerini karanlığa gömmüştür, çünkü geleneklere Allah'ın emirlerinin çok üzerinde bir yer verilmiştir. Hristiyanlığın tamamıyla, belli kutsal günlere, törenlere, oruçlara ve giysilere uymaktan ibaret olduğu düşünülmüştür. Bu âdetler yüceltilerek, ruhsal yaşam ve mükemmel yaşam adını almıştır. Bu arada, Allah'ın herkesin çağrısına uygun olarak verdiği emirlere, yani babanın soyunu yetiştirmesine, annenin çocuk doğurmasına, toplumu prensin yönetmesine saygı gösterilmemiştir – bunlar gösterişli âdetlerin çok altında, dünyasal ve mükemmel olmayan eylemler sayılmıştır. Bu hata, Allah'a bağlı vicdanlara çok acı çektirmiştir, onlar evliliğin, memurluğun ya da diğer sivil hizmetlerin yaşamda mükemmel bir durum olmadığına inanmışlar, öte yandan keşiflere ve benzerlerine hayran olmuşlar ve bu insanların âdetlerinin Allah'ın indinde daha çok kabul edilebilir olduğunu düşünme hatasına düşmüşlerdir.

(12-17) Üçüncüsü, gelenekler vicdanı büyük bir tehlike karşısında bırakmıştır; çünkü bütün geleneklere uymak mümkün değildi ama bu insanlar yine de, bu âdetlerin ibadet etmek için gerekli eylemler olduğu yargısına varmışlardı. Gerson⁸⁰, birçok kişinin umutsuzluğa kapıldığını, hatta bazılarının gelenekleri yerine getiremediğini düşünerek hayatına son verdiğini ve bu süre içinde iman yoluyla verilen aklanmanın ve lütfun tesellisini duymadıklarını yazmaktadır.

Gelenekleri, derleyenlerin⁸¹ ve ilahiyatçıların topladıklarını ve vicdanları rahatlatmak için bunları yumuşatmanın yolunu aradıklarını, yine de kısıtlamalardan yeterince kurtaramadıklarını görüyoruz. Hatta kimi zaman vicdanları daha karmaşık duruma getiriyorlar. Okullar ve vaizler bu geleneklerin toplanmasıyla o kadar meşguller ki, Kutsal Yazı'dan söz edecek, iman, çarmıh, umut, toplumsal görevlerin saygınlığı, hırpalanmış vicdanların çok aradığı teselli konularında daha yararlı öğretiyi arayacak zamanları olmuyor. Bu nedenle, Gerson⁸² ve diğer bazı ilahiyatçılar, gelenekler konusundaki bu gayretlerin dikkati daha iyi bir öğreتيye vermeyi engellediğinden üzülererek şikâyet etmişlerdir. Augustinus da, insanların vicdanlarının böyle âdet-

⁸⁰ Jean Gerson (ölm. 1429): Fransız ilahiyatçı.

⁸¹ Gelenekleri derleyenler: Rahatsız vicdanları rahatlatmak için kısa kılavuzlar yazanlar.

⁸² Bk. dn. 79.

lerin yükü altında bırakılmasını yasaklar ve Januarius'a⁸³ bunların önemsiz şeyler olarak görülmesi gerektiği yolunda bilgece öğüt verir; bunlar onun sözleridir.

(18-20) Bazılarının yanlış yere kuşkulandıkları gibi, öğretmenlerimizin bu konuyu aceleyle ya da episkoposlardan nefret ettikleri için ele aldıkları düşünülmemelidir. Geleneklerin yanlış anlaşılmasından kaynaklanan bu hatalar nedeniyle kiliseleri uyarmak çok gerekliydi. Kiliselerin, lütuf öğretisinde ve iman yoluyla verilen aklanmada ısrar etmesi için Kurtuluş Müjdesi bizi zorlamaktadır, insanlar kendi seçimlerini yerine getirdiklerinde lütfu hak ettiklerini düşünürlerse bunları anlayamazlar.

(21-29) Sonuç olarak öğretmenlerimiz, insanların geleneklerine uyarak lütfu hak edemediğimizi ve aklanmış sayılmadığımızı, dolayısıyla bu tür geleneklere uymayı bütün Hristiyanlar için gerekli ibadet eylemleri olarak düşünmememiz gerektiğini öğretirler. Bu konuya Kutsal Yazı'dan tanıklıklar eklemektedirler. Mesih, öğrencileri Yasa'daki paklanma kurallarıyla bir ölçüde ilgili bir konuda alışılmış geleneğe uymadıklarında onları savunur (Matta 15:3) ve "Bana boşuna taparlar, çünkü öğrettikleri sadece insan buyruklarıdır" (Matta 15:9) ayetini hatırlatır. Demek ki O, yararsız bir ibadet talep etmiyor. Kısa süre sonra da, "Ağızdan giren

⁸³ Januarius: Augustinus'un mektup yazdığı kişi.

hiçbir şey insanı kirletmez” diye eklemektedir. Pavlus da Romalılar 14:17’de, “Allah’ın Egemenliği yiyecek, içecek sorunu değildir”, Koloseliler 2:16’da, “Bu nedenle, kimse yiyecek, içecek, bayram, yeni ay ya da Şabat Günü konusunda sizi yargılamasın” ve “Mesih’le birlikte ölüp dünyanın temel ilkelerinden kurtulduğunuza göre, niçin dünyada yaşayanlar gibi, ‘Şunu elleme’, ‘Bunu tutma’, ‘Şuna dokunma’ gibi kurallara uyuyorsunuz” demektedir. Petrus ise Elçilerin İşleri 15:10’da, “Ne bizim ne de atalarımızın taşıyamadığı bu boyunduruğu öğrencilerin boynuna geçirerek şimdi neden Allah’ı deniyorsunuz? Bizler Rab İsa’nın lütfuyla kurtulduğumuza inanıyoruz; onlar da öyle” diyor. Burada Petrus, Musa’nın ya da başkalarının törenlerinin vicdana yük olmasını yasaklıyor. Pavlus, 1. Timoteos 4:1, 3’de yiyecek yasağına şeytanların öğretisi demektedir, çünkü lütfu hak edebilelim diye, ya da Allah’a böyle ibadet edilmeden Hristiyanlık var olamazmış gibi, bu tür eylemler tesis etmek Müjde’ye aykırıdır.

(30-32) Hasımlarımız burada, öğretmenlerimizin, Jovinianus⁸⁴ gibi, disipline ve nefsin denetlenmesine itiraz ettiklerini söyleyerek karşı çıkıyorlar. Ancak öğretmenlerimizin yazdıklarından bunun tam tersi olduğu öğrenilebilir. Çünkü çarmıhla ilgili olarak onlar, Hristiyanlara acı çekmenin yakıştı-

⁸⁴ Jovinianus: Keşişlerin öğrettiği “iyi eylemlerle sevap kazanma öğretisine” (385 civarında) itiraz eden Romalı çileci.

ğını her zaman öğretmekteler. Bu, çeşitli acıları çekmek ve Mesih’le çarmıha gerilmek için hakiki, içten ve yapmacıksız biçimde nefsin denetlenmesidir.

(33-39) Ayrıca öğretmenlerimiz, Hristiyan’ın, bedeniyle ilgili konularda kendini tutmayı öğrenmesi ve bedenini eğitmesi gerektiğini anlatmaktadırlar. Onlar, Hristiyan’ın bu çabayı, lütfu hak edebilmek ya da böyle çabalarla günahlarını dengeleyebilmek için değil, doymuşluk ve tembellenin onu ayartmaması için göstermesi ve kendini disipline etmesi gerektiğini öğretmektedirler. Böyle bir dış disiplin, sadece birkaç gün ya da belirli günlerde değil, her zaman teşvik edilmelidir. Mesih, Luka 21:34’de, “Yüreklerinize dikkat edin! Yürekleriniz sefahat, sarhoşluk ve bu yaşamın kaygılarıyla ağırlaşmasın” emrini vermektedir. Pavlus da, 1. Korintliler 9:27’de, “Bedenime eziyet çektirip onu köle ediyorum” demektedir. Burada Pavlus, bu disiplinle günahların bağışlanmasını hak etmek için değil, bedenini köle etmek, ruhsal şeylere uyum sağlamak, çağrısı uyarınca görevini yerine getirmek için bedenine eziyet ettiğini açıkça belirtmektedir. Dolayısıyla biz orucu değil, bu eylemler gerekli bir törenmiş gibi, vicdanı tehlikeye atarak belirli günleri ve belirli yiyecekleri öngören gelenekleri kınıyoruz.

(40-45) Bununla beraber, ayindeki derslerin sırası ve başlıca kutsal günler gibi, Kilise’de iyi bir düzenin sağlanmasına neden olan çok sayıda geleneği koruyoruz. Ancak aynı zamanda, bu âdetlerle Allah’ın indinde aklanmış sayılmadıkları ve incitici olunmadığı sürece, bunları yapmamanın günah olmayacağı yolunda insanları uyarıyoruz. Kilise Babaları insanların yaptıkları törenlerde böyle özgür olduklarını bilmiyor değildiler. Zira Paskalya, Doğu’da, Roma’dakinden farklı bir zamanda kutlanıyordu ve bu fark nedeniyle Romalılar Doğu Kilisesi’ni ayrılıkçılıkla suçladıklarında, diğerleri onları, bu gelenek ve uygulamaların her yerde aynı olması gerekmediği yolunda uyarıyordu.⁸⁵ Irenaeus,⁸⁶ “Oruç konusundaki farklılık iman birliğine zarar vermez” demektedir; Papa Gregorius da, Dist. XII’de,⁸⁷ bu farkın kilisenin birliğini bozmadığını bildirmektedir. *Historia Tripartita*⁸⁸, 9. Kitap’ta birbirine benzemeyen birçok törenden örnekler bir araya getirilmekte ve şu karara varılmaktadır: Kutsal günlerle ilgili kurallar koymak, Elçilerin fikri değildi, onların fikri, Allah’a bağlılığı ve kutsal bir yaşamı vaaz etmektir [iman ve sevgi öğretmektir].

⁸⁵ İkinci yüzyılda Doğu ve Batı kiliseleri, kilisede Paskalya’nın hangi tarihte kutlanmasının doğru olduğunu tartışıyordu.

⁸⁶ Irenaeus (ölm. 200?): Grek kilise babası ve Lyon episkoposu

⁸⁷ Kilise kanunlarına Papa I. Gregorius (540-604) tarafından eklenen kural.

⁸⁸ Bk. dn. 74

XXVII. Akide: Manastır Yeminleri⁸⁹

(1-2) Manastırların ne durumda olduğu, her gün bu manastırlarda kilise yönetimi tüzüğüne ters düşen ne kadar çok şey yapıldığı hatırlanırsa, manastır yeminleri konusunda ne öğrettiğimiz daha iyi anlaşılacaktır. Augustinus'un⁹⁰ zamanında manastırlarda yaşayanlar özgürdü. Daha sonra disiplin bozulduğunda, özenle planlanmış bir cezaevinde olduğu gibi, disiplini yeniden sağlamak amacıyla, her yerde yeminler eklendi.

(3-4) Giderek yeminlerin yanına başka birçok âdet de getirildi. Kilise yönetimi tüzüklerine ters düşerek, rüşünü ispatlamamış birçok kişi boyunduruk altına aldı.

(5-12) Birçok kişi ise yeterli yaşta olmasına rağmen, etraflıca düşünemediğinden böyle bir yaşama başlamaktaydı. Böylece tuzağa düşerek kalmaya zorlanıyorlar, bazıları ise kilise yönetimi tüzüklerinin hükümleri uyarınca özgür kalabiliyorlardı.

⁸⁹ Roma Kilisesi'nde, manastırlara kapanmanın ve orada dinsel alıştırmalar yapmanın, insanı Allah'ın gözünde daha değerli yaptığına inanılıyordu. Keşişlerin şahsî kurbanları onlara kazanç sayılırdı. Luteryenlere göre, böyle bir "kutsal yaşam"ın aşırı vurgulanması, Mesih'in yegâne kurban olmasının değerine gölge düşürür. Luteryenler her görevin değerli olduğunu ve her dürüst mesleğin Allah'ın yüceliği için yapılabileceğini öğretirler.

⁹⁰ Augustinus için bk. dn. 47.

Keşişlerin manastırlarından çok kadınların manastırlarında durum böyleydi, oysa güçsüz cinsin daha çok göz önünde tutulması gerekirdi. Bu zamandan önce de bu katılık, genç erkeklerin ve genç kızların ömür boyu manastırlara atıldığını gören iyi insanların birçoğunun hoşuna gitmiyordu. Onlar bu yöntemin ne kadar talihsiz sonuçlara yol açtığını, ne rezaletler çıktığını, vicdanlara nasıl tuzak kurulduğunu görüyorlardı! Çok önemli bir konu olan kilise yönetimi tüzüklerinin yetkisinin tamamıyla bir kenara atılarak küçümsenmesi onları üzüyordu. Daha sonra bu olumsuzluklara yeminler hakkında, –bilindiği gibi önceki çağlardaki anlayışlı keşişleri çok rahatsız eden– bir anlayış da eklendi. Manastır yeminlerinin Vaftiz’e eşit olduğu, bu tür bir yaşamla Allah’ın önünde günahların bağışlanması ve aklanmanın hak edilebileceği öğretiliyordu. Evet, manastır yaşamının sadece Allah’ın indinde doğruluğa kavuşulması değil, daha büyük şeyleri de hak ettiğini ekliyorlardı, çünkü bu yaşam sadece emirlere değil, “Müjdecî öğütler”⁹¹ denilen öğütle- re de uyuyordu.

(13-14) Dolayısıyla insanları, manastır sisteminde yemin etmenin Vaftiz’den daha iyi olduğuna, manastır yaşamının ve insan icadî törenlerin, Allah’ın emirleri uyarınca çağrılarını doğrudan doğruya hizmet

⁹¹ Müjdecî öğütler: Bazı yanlış öğretilere göre, İsa Mesih ayrıca mükemmel olmak isteyenlere başka yönlendirmelerde bulundu, yani “müjdecî öğütler” verdi.

veren memur⁹², rahip ve benzeri kişilerin yaşamından daha saygın olduğuna inandırdılar. Bunların hiçbirini inkâr edemezler; çünkü bunlar kendi kitaplarında yer alıyor. [Dahası, böyle tuzağa düşürülerek manastıra giren biri Mesih hakkında pek az şey öğreniyor.]

(15-17) O zaman manastırlarda ne oluyor? Eskiden manastırlar ilahiyat okulları ve kiliseye yararlı diğer dallarda okullardı; rahipler ve episkoposlar burarlardan çıkıyordu. Şimdi ise bunlar başka bir şey oldu. Herkesin bildiğini tekrarlamak gereksizdir. Bir zamanlar öğrenmek için bir araya geliyorlardı; şimdi ise bunun lütfu ve doğruluğu hak etmek için tesis edilmiş bir yaşam olduğunu öne sürüyorlar. Evet, bunun mükemmel bir durum olduğunu vaaz ediyorlar ve buna Allah'ın emrettiği bütün yaşam tarzlarının çok üzerinde yer veriyorlar. Öğretmenlerimizin bu konudaki öğretisinin daha iyi anlaşılması amacıyla, bunları, en küçük bir abartılı öğrençlik eklemeyen tekrar ediyoruz.

(18-21) Birinci olarak, evlilik sözleşmesi konusunda öğretmenlerimiz, bekâr yaşamaya uygun olmayan herkesin evlilik sözleşmesi yapmasının

⁹² Memurlar burada her türlü ruhban olmayan meslekleri temsil ediyor. Luteryen öğretilere göre, herhangi bir görevde çalışan kişi Allah'a hizmet eder, bu nedenle bütün meslekler önemli ve iyidir. Örneğin; keşişlik diğer görevlerden "daha yüksek ve kutsal" bir görev değildir.

yasaya uygun olduğunu, çünkü yeminlerin Allah'ın takdirini ve emrini geçersiz kılamayacağını öğretiyorlar. Ancak Allah, 1. Korintliler 7:2'de, fuhşu önlemek için her erkeğin kendi karısının olmasını emretmektedir. Bu, sadece bir emir değil, Allah'ın yaratması ve takdiridir, Yaratılış 2:18'deki, insanın yalnız kalmasının iyi olmadığı ayeti uyarınca, Allah'ın olağandışı bir lütufla hariç tutmadıkları evlenmeye zorlanmaktadır. Dolayısıyla, Allah'ın emrine ve takdirine itaat edenler günah işlememektedir.

(22-23) Buna nasıl itiraz edilebilir? İnsanlar, yemin zorunluluğunu istedikleri kadar yüceltsinler, ancak yeminin Allah'ın emrini geçersiz kıldığını ileri sürmesinler. Kilise yönetimi tüzükleri, yeminlerin üst makamdaki bir yetkili tarafından geçersiz kılınabileceğini öğretmektedir [örneğin Papa bir yeminini geçersiz kılsa yeminin bağlayıcılığı kalmaz]. Dolayısıyla, Allah'ın emrine aykırı olan bu yeminler de geçerli sayılamaz.

(24-26) Neden ne olursa olsun, yemin zorunluluğu değiştirilemediyse, insanın ilahî bir zorunluluğu geçersiz kılması yasaya uygun olmadığı için, Roma papaları kuralın dışına çıkmaya asla izin vermemişlerdir. Ancak Roma papaları bu zorunluluk karşısında hoşgörü gösterilmesine sağduyularıyla hükmetmişlerdir, dolayısıyla, birçok kez yeminleri bağışladıklarını okumaktayız. Manastırdan geri

çağrılan Aragon Kralı'nın durumu⁹³ iyi bilinmektedir, bizim zamanımızda da bunun örnekleri vardır. [Papa geçici çıkarlar elde etmek için bağışlıyorsa, canların çektiği endişe nedeniyle bağışlaması çok daha doğrudur.]

(27-30) İkinci olarak, aynı zamanda, hasımlarımız yeminin doğasının, imkân dâhilinde, özgürce, kendiliğinden ve isteyerek seçilmiş olması gerektiğinden hiç söz etmezlerken, zorunluluğunu ve etkisini neden abartmaktadırlar? Ancak sürekli erdemli olmanın hangi boyutta insanın gücü dâhilinde olduğu bilinmemektedir. Kendiliğinden ve isteyerek yemin edenlerin sayısı ne kadar azdır! Genç kızlar ve genç erkekler, yemin etmeye karar vermeden önce ikna ediliyorlar, hatta kimi zaman yemin etmeye zorlanıyorlar. Dolayısıyla, zorunluluk konusunda bu kadar şiddetli ısrar adil değildir, çünkü bütün bunların, yani kendiliğinden ve isteyerek eyleme geçmeden yemin etmenin, yeminin doğasına ters düştüğü kabul edilmektedir.

(31-33) Kilise yönetimi tüzüklerinin birçoğu, on beş yaşından önce edilen yeminleri iptal etmektedir; çünkü bu yaştan önce insan, ömür boyu sürececek bir durum için karar verecek kadar yeterli yargıda bulunamamaktadır. İnsanın zayıflığını daha

⁹³ II. Ramiro (1075-1157): Aragon prensi, kardeşi çocuk sahibi olmadan öldüğünde, ettiği manastır yemininden serbest kaldı ve kral oldu.

çok kabul eden başka bir kilise yönetimi tüzüğü bu yaşa birkaç yıl daha eklemektedir; on sekiz yaşından önce yemin etmeyi yasaklamaktadır. Ancak bu kilise yönetimi tüzüklerinden hangisini uygulayacağız? Büyük çoğunluğun manastırlardan ayrılmak için birer özrü vardır, çünkü birçoğu bu yaşlara gelmeden önce yemin etmişlerdir.

(34-35) Son olarak, yemini bozmak sert biçimde eleştirilebilse de, bundan hemen, bu insanların evliliklerinin feshedildiği sonucu çıkmaz. Augustinus bunların feshedilmesi gerektiğini kabul etmemektedir (XXVII. Quebt. I. Cap. Nuptianum)⁹⁴, daha sonra başkaları aksini düşünmüş olsalar bile, onun yetkisine saygı göstermemek kolay değildir.

(36-37) Anlaşılan, Allah'ın verdiği evlenme emri birçok kişiyi yemin etmekten kurtarsa da, öğretmenlerimiz bu yeminlerin geçersiz olduğunu göstermek için başka bir sav daha ortaya atıyorlar. Mesih'in Matta 15:9'da, "Bana insanların buyruklarıyla boşuna taparlar" dediği gibi, Allah'ın emri olmadan, aklanmış sayılmayı ve lütfu hak etmek için insanların kurallaştırdıkları ve seçtikleri tarzda her türlü kulluk kötüdür. Pavlus, doğruluğun insanın icat ettiği âdetlerimizde ve ibadet eylemlerimizde aranmaması gerektiğini, doğruluğun, Mesih'in hatırına Allah tarafından lütfu kabul edildik-

⁹⁴ Kilise kanunlarına Augustinus'dan alınan bir metin.

lerine inananlara iman yoluyla verildiğini her yerde öğretmektedir.

(38-39) Ne var ki, keşişlerin, insan icadı törenlerin günahlara kefarete sağladığını, bu törenler aracılığıyla lütuf ve aklanmış sayılmanın hak edilebildiğini öğrettikleri ortadadır. Bu, Mesih'in yüceliğine gölge düşürmekten, iman yoluyla verilen aklanmayı karanlığa gömüp inkâr etmekten başka nedir? Dolayısıyla, buradan çıkan sonuca göre, genellikle yemin etmek kötü kulluk etmektir ve sonuçta boştur. Zira Allah'ın emrine ters düşerek edilen kötü bir yemin geçerli değildir; (kilise yönetimi tüzüğü'nün dediği gibi) hiçbir yemin insanı kötülüğe zorlamamalıdır.

(41-43) Pavlus, Galatyalılar 5:4'de, "Yasa aracılığıyla aklanmaya çalışan sizler Mesih'ten ayrıldınız, Tanrı'nın lütfundan uzak düştünüz" demektedir. Aynı şekilde, manastır yeminleriyle aklanmış sayılmak isteyenler Mesih'ten ayrılmışlar ve Allah'ın lütfundan uzak düşmüşlerdir. Aklanmış sayılmayı yeminlere atfedendenler de aslında Mesih'in yüceliğine ait olan eylemleri de kendilerine atfetmektedirler.

(44-48) Gerçekten de keşişlerin, yeminleri ve âdetleriyle aklanmış sayıldıklarını ve günahlarının bağışlanmasını hak ettiklerini öğrettikleri inkâr edilemez. Ama kendi eylemlerinden başkalarına pay

verebileceklerini söyleyerek daha da büyük bir saçmalık icat etmişlerdir. Biri, kötü niyetle bunları çoğaltma eğiliminde olsaydı keşişlerin kendilerinin bile utanacakları bunlar gibi ne kadar çok şeyi bir araya getirirdi kim bilir! Bundan başka, insanları, Hristiyan'ın mükemmel durumunun, insanların icat ettikleri bu kulluk olduğuna ikna ediyorlardı. Bu, aklanmış sayılmayı eylemlere bağlamak değil midir? Kilise'de Allah'ın emri olmadan, insanların icat ettikleri kulluğu insanların önüne getirmek ve böyle bir kullukla insanların aklanmış sayılacağını öğretmek hafif bir suç değildir. Çünkü bütün bu meleksi, görkemli ibadet biçimleri, bu yoksulluk, alçakgönüllülük ve bekârlık görüntüleri insanların gözünün önüne serildiğinde, Kilise'de en çok öğretilmesi gereken şey, iman yoluyla verilen aklanma gölgede kalıyor.

(49-55) Dahası, insanlar sadece keşişlerin mükemmel durumda olduklarını işittiklerinde, Allah'ın emirleri ve Allah'a hakiki anlamda kulluk etmek karanlığa gömülmektedir. Çünkü Hristiyan mükemmelliği şunlardan oluşur: Allah'tan bütün yüreğimizle korkmak, büyük bir iman beslemek, Mesih'in uğruna Allah'ın bizimle barıştığına inanmak, çağrımıza uygun olarak yapacağımız her işte O'ndan yardım istemek ve bunu güvenle beklemek, bu arada dışsal iyi eylemler için gayret etmek ve çağrımız doğrultusunda hizmet etmek. Hakiki mükemmellik ve Allah'a hakikaten kulluk etmek

bunlardan ibarettir. Bekârlık, dilenme ya da kötü giyecekler buna dâhil değildir. Ancak halk manastır yaşamına asılsız övgülerden birçok zararlı fikir edinmiştir. Bekârlığın aşırı derecede övüldüğünü duymaktadır; dolayısıyla evlilik yaşamlarını vicdanlarında sıkıntıyla sürdürmektedirler. Sadece dilencilerin mükemmel olduklarını duymaktadırlar; dolayısıyla huzursuz bir vicdanla, mal varlıklarını ellerinde tutarak işlerini yapmaktadırlar. Öç almanın bir “müjdecî öğüt”⁹⁵ olduğunu duymaktadırlar; dolayısıyla, bazıları özel yaşamlarında öç almaktan korkmamaktadır, çünkü bunun emir değil, öğüt olduğunu duymuşlardır. Diğerleri ise Hristiyan’ın sivil bir görevde bulunamayacağı ya da memur olamayacağı hükmüne varmışlardır.

(56-59) Evliliklerinden ya da toplumu yönetmekten vazgeçen, manastırlara kapanan insanların kayda geçmiş örnekleri vardır. Buna, dünyadan kaçmak ve Allah’ı daha çok hoşnut edecek bir yaşamın yollarını arama diyorlar. Allah’a, insanların icat ettikleri emirlere göre değil, O’nun verdiği emirlere göre kulluk etmek gerektiğini anlamaktadırlar. İyi ve mükemmel yaşam, Allah’ın emrine göre sürdürülen yaşamdır. İnsanları bu konuda uyarmak gerekmektedir.

(60) Bundan önce Gerson,⁹⁶ keşişleri mükem-

⁹⁵ Bk. dn. 91.

⁹⁶ Bk. dn. 80.

mellik konusundaki bu hataları nedeniyle eleştirmekte ve manastır yaşamının mükemmel bir durum olduğu sözünün kendi zamanında çıkan yeni bir söz olduğuna tanıklık etmektedir.

(61) Bu yemin uygulaması çok sayıda zararlı fikir içermektedir. Örneğin, bu yeminler uyarınca yapılan işlerin kişiye aklanma sağladığı, mükemmel Hristiyan yaşamını meydana getirdiği, öğüt ve emirlerin yerine getirilmesi demek olduğu ve bunların yapılmasının diğer imanlıların üzerinden sorumluluğu kaldırdığı gibi. Bütün bunlar asılsız ve boş olduğu için, yemin etmek geçersizdir.

XXVIII. Akide: Kilisenin Yetkisi⁹⁷

(1-4) Bazı kişiler kilisenin yetkisiyle kılıç yetkisini (devletin zor kullanma yetkisini) birbirine karıştırdıkları için, episkoposların yetkisi konusunda büyük bir görüş ayrılığı vardır. Anahtarlar vazifesinden cesaret alan papalar bu karıştırmanın sonucun-

⁹⁷ Reformlar zamanında, episkoposlar sadece ruhanî lider olmayıp, politikaya katılıyorlar, dünyasal ve toplumsal karar mekanizmalarında yönetici olarak da görev alıyorlardı. Augsburg İnanç Bildirgesi, episkoposların yetkilerini Kutsal Kitap temeline döndürmeyi amaçlamaktadır. Episkoposların asıl görev ve yetkileri; Allah'ın Sözü'nün duyurulması, günahların bağışlanması, bağışlandığının tasdiki ve Sakramentler'in dağıtılmasıdır. Luteryenlere göre, kilisenin ruhanî yetkileri ve dünyasal yetkiler arasında net bir ayrım yapılması gerekir.

da yeni törenler icat etmiş, günahların bağışlanmasının tasdiki yetkisini tekellerine almış⁹⁸ ve acımasız aforozlarla⁹⁹ vicdanları yük altına sokmuşlardır. Üstelik bu yolla bu dünyanın krallıklarına baskı yapmaya ve imparatorluğu imparatorun elinden almaya da kalkmışlardır ve bu nedenle de çok büyük savaşlar ve ayaklanmalar çıkmıştır. Bilgili ve Allah'a bağlı insanlar Kilise'nin bu hatalarını uzun zamandan beri eleştirmektedirler. Dolayısıyla öğretmenlerimiz, insanların vicdanlarını rahatlatmak için, Kilise'nin yetkisiyle kılıç yetkisi arasındaki farkı belirtmek zorunda kalmışlar ve Allah'ın emri nedeniyle ikisine de Allah'ın yeryüzündeki başlıca bereketleri olarak saygı gösterilmesi ve ikisinin de onurlandırılması gerektiğini öğretmişlerdir.

(5-7) Öğretmenlerimize göre, anahtarların ya da episkoposların Kelâm'a göre yetkisi, Allah'ın emrine uygun olarak Müjde'yi duyurmak, günahları bağlamak ya da çözmek, Sakramentler'i vermektir. Zira Mesih, elçilerini şu emri vererek göndermiştir: "Baba beni gönderdiği gibi, ben de sizi gönderiyorum. Kutsal Ruh'u alın. Kimin günahlarını bağışlarsanız, bağışlanmış olur. Kimin günahlarını bağışlamazsanız bağışlanmamış kalır" (Yuhanna

⁹⁸ Bu yanlış öğretiyeye göre, bazı durumlarda ruhban sınıfından sadece daha yüksek konumda olan birinin, yani episkoposun veya papanın günahların bağışlandığını tasdik etme hakkı vardı.

⁹⁹ Aforoz: Kilise tarafından verilen cemaatten dışlanma cezası.

20:21-23) ve “Müjde’yi bütün yaratılışa duyurun” (Markos 16:15).

(8-11) Bu yetki ancak, çağrılarını uyarınca cemaate ve tek tek bireylere Müjde’yi öğretmekle ya da vaz etmekle ve Sakramentler’i vermekle uygulanır. Çünkü bu sayede bedensel değil, sonsuza kadar sürececek doğruluk, Kutsal Ruh, sonsuz yaşam gibi ebedî şeyler bahşedilmektedir. Pavlus’un, Romalılar 1:16’da, “Müjde iman eden herkesin kurtuluşu için Allah’ın gücüdür” dediği gibi, bütün bunlar sadece Kelâm ve Sakrament görevini yerine getirmekle olmaktadır. Dolayısıyla, Kilise’nin yetkisi sonsuza kadar sürececek şeyleri vermektir ve bu, ancak Kelâm görevini yerine getirmekle yapılır. Yani bu, şarkı söyleme sanatının sivil hükümetle karıştırılmasından daha fazla sivil hükümetle karıştırılmamalıdır. Çünkü sivil hükümet Müjde’nin ilgilendiğinden başka işlerle ilgilenmektedir. Sivil yöneticiler, görünüşteki zararlara karşı zihinleri değil, bedeni ve bedensel şeyleri korurlar, sivil adaleti ve barışı korumak için insanları kılıçla ve bedensel cezalarla baskı altında tutarlar.

(12-17) Dolayısıyla Kilise’nin yetkisiyle sivil yetki birbirine karıştırılmamalıdır. Kilise’nin yetkisi, Müjde’yi öğretme ve Sakramentler’i verme görevidir. Kilise başka birinin görevine el atmasın; bu dünyanın krallıklarına baskı yapmasın; sivil yöneticilerin yasalarını yürürlükten kaldırmamasın; yasaya

itaati feshetmesin; sivil yasalarla ya da sözleşmelerle ilgili kararlara karışmasın; sivil yöneticilere toplum şekliyle ilgili yasaları dayatmasın. Mesih, Yuhanna 18:36'da, "Benim krallığım bu dünyadan değildir" ve Luka 12:14'de, "Kim beni üzerinizde yargıç ya da hakem yaptı?" demektedir. Pavlus da Filipililer 3:20'de, "Bizim vatanımız göklerde" ve 2. Korintliler 10:4'de, "Savaşımızın silahları insansal silahlar değil, kaleleri yıkan ilahi güce sahip silahlardır" diyor.

(18) Öğretmenlerimiz bu tutuma uygun olarak, bu iki yetkinin görevlerini ayırmaktalar ve bunların Allah'ın armağanları ve bereketleri diye saygı gösterilip kabul edilmesini emretmektedirler.

(19) Episkoposların herhangi bir kılıç yetkisi varsa, Müjde'nin verdiği görevle birer episkopos olarak değil, sivil yönetimin krallara ve imparatorlara ait olduğunu kabul eden, insan eliyle yapılmış yasayla bu yetkiye sahiptirler.¹⁰⁰

(20-28) Dolayısıyla sorun episkoposların yargı yetkisi olduğunda, sivil yetki Kilise'nin yargı yetkisinden ayrılmalıdır. Ayrıca Müjde'ye ya da onla-

¹⁰⁰ Reform döneminde Almanya'da episkoposlar imparator tarafından belirlenen bölgeleri yönettiler, böylece sivil yetki sahibi de oldular. Reformculara göre, sivil yetkiyle ruhsal yetkinin birbirinden tamamıyla ayrı tutulması gerekiyordu, bu nedenle var olan sisteme itiraz ettiler.

rın ifadeleriyle tanrısal hak uyarınca, episkoposlara birer episkopos olarak Kelâm ve Sakramentler görevi verilmiş, günahları bağışlamaktan, öğreti konusunda karar vermekten, Müjde'ye ters düşen öğretileri geri çevirmekten, kötü oldukları bilinen insanları Kilise'de paydaşıktan uzaklaştırmaktan ve bunu insan gücüyle değil, sadece Kelâm'la yapmaktan başka yargı yetkisi verilmemiştir. Luka 10:16'daki, "Sizi dinleyen beni dinlemiş olur" ayeti uyarınca, cemaatler bu noktada zorunluluktan ve tanrısal hak gereği onlara itaat etmelidir. Ancak Müjde'ye ters düşen bir şeyi öğrettiklerinde ya da yasallaştırdıklarında Allah'ın emri cemaatlerin buna itaatini yasaklamaktadır. Matta 7;15'de, "Sahte peygamberlerden sakının"; Galatyalılar 1:8'de, "Gökten bir melek bile size bildirdiğimize ters düşen bir müjde bildirirse, lanet olsun ona"; 2. Korintliler 13:8'de, "Gerçeğe karşı değil, ancak gerçek uğruna bir şey yapabiliriz" denmektedir. Ayrıca, "Rab'bin yıkmam için değil, terbiye etmem için bana verdiği yetki"den söz edilmektedir. Kilise yasaları da böyle emretmektedir (II. Q. VII. Cap., Sacerdotes ve Cap. Oves). Augustinus da, "Katolik episkoposlar rastlantı eseri hata yaparlarsa ya da Allah'ın kanonda yer alan Kutsal Yazıları'na ters düşen bir şeyi kabul ederlerse onlara bile boyun eğmemeliyiz" demektedir (Contra Petilianı Epistolam).¹⁰¹

¹⁰¹ Augustinus'un Donatiusçulara karşı yazdığı bir eseri. (Donatius için bk. dn. 34).

(29-33) Evlenme ya da ondalıklar gibi bazı davaların duruşmasını yapmak ve hüküm vermek için yargılama yetkileri ya da başka bir yetkileri varsa, insanların hukuku uyarınca bu yetkiye sahiptirler, yetkili makamlar barışın korunmasında uyruklarına adalet dağıtamadığında, onların isteklerine ters düşse bile, bu konular prensleri ilgilendirmektedir. Dahası, Kilise’de törenler tesis etme ve yiyecekler, kutsal günler ve terfilerle, yani Kelâm görevlilerinin dereceleriyle vb ilgili yasalar koymanın episkoposlarla papazların görevi olup olmadığı tartışılmaktadır. Episkoposlara bu hakkı verenler, Yuhanna 16:12-13’deki, “Size daha çok söyleyeceklerim var ama şimdi bunlara dayanamazsınız. Ne var ki O, yani Gerçeğin Ruhu gelince, sizi tüm gerçeğe yöneltecek” diyen tanıklıktan söz etmektedirler. Kandan ve boğularak öldürülen hayvanlardan sakınmayı emreden Elçileri de örnek vermektedirler (Elçilerin İşleri 15:29). Şabat’ın, On Emir’e ters düşen bir şekilde Rab’bin Günü olarak değiştirildiğinden de söz ediyorlar. Şabat Günü’nün değiştirilmesinden başka verdikleri bir örnek yok. Kilise’nin yetkisi, On Emir’den birini değiştirecek kadar önemlidir, diyorlar!

(34-38) Ancak bu sorunla ilgili olarak biz, (yukarıda görüldüğü üzere) episkoposların Müjde’ye aykırı herhangi bir karar verecek güçleri olmadığını öğretiyoruz. Kilise kanunları da aynısını öğret-

mektedir (Dist. IX). Bu tarz âdetlerle günahların kefaretilerini ödeyebilmek ya da lütfu ve doğruluğu hak edebilmek amacıyla, herhangi bir geleneğe öz-gü bir âdeti tesis etmek ya da bunu talep etmek Kutsal Yazı'ya ters düşmektedir. Bu âdetlerle aklanmış sayılmanın hak edildiğini taahhüt etmek, Mesih'in eyleminin yüceliğinin zarar görmesine izin verilmektedir. Ve böyle bir inançla, iman ve iman yoluyla verilen aklanma öğretisi gizli tutulurken geleneklerin neredeyse sayısız derece arttığı apaçıktır. Zira giderek daha çok kutsal gün üretilmekte, yeni oruçlar belirlenmekte, azizlerin onuruna yeni törenler ve yeni ibadetler tesis edilmektedir. Çünkü bunları üretenler bu işlerle lütfu hak edeceklerini düşünmektedirler. Dolayısıyla, kefaretlerde bazı izlerini hâlâ gördüğümüz eski zamanların tövbe yasalarının sayısı artmaktadır.

(39-41) Ayrıca gelenekleri başlatan kişiler, yiyecekler, özel günler gibi konularda günaha yol açan sorunlar bulduklarında Allah'ın emrine karşı çıkmaktadırlar: Aklanmış sayılmayı hak etmek için, Hristiyanlar'ın Levililer gibi ibadet etmeleri gerekiyormuş gibi, Kilise'ye Yasa'nın boyunduruğu yükünü getirmektedirler. Allah'ın böyle bir düzenleme yapma görevini Elçilere ve episkoposlara verdiğini öne sürmektedirler. Zira bazıları böyle yazmakta ve anlaşılan, papalar, Musa'nın yasaları örnek verilerek bir ölçüde yanlış yönlendirilmektedir. Dolayısıyla, bunları birer ölümcül günah

yaparak, yükler getirmektedirler. Hatta bunlara göre, kutsal günlerde başkalarını rencide etmeden elle yapılan işlerde çalışmak, kilise yönetimi tüzüğünde belirtilen dua saatlerine uymamak ölümcül birer günahdır. Ayrıca bazı yiyecekler vicdanı kirletmektedir, oruç ise Allah'ın öfkesini yatıştıran işlerdendir. Ertelenen bir günah da ancak erteleyen kişinin yetkisiyle bağışlanabilmektedir. Oysa kilise yönetimi tüzüklerinde suçun ertelenmesinden değil, episkoposların verdiği cezanın ertelenmesinden söz ediliyor.

(42) Petrus, Elçilerin İşleri 15:10'da öğrencilerin boynuna boyunduruk geçirilmesini yasakladığında ve Pavlus, 2. Korintliler 13:10'da, kendisine yıkamak için değil, terbiye etmek için yetki verildiğini söylerken, vicdanları tuzağa düşürmek için, Kili-se'ye bu gelenekleri getirmeye episkoposların ne hakkı vardır?

(43-46) Ama bu geleneklerin, lütfu hak ediyorlarmış ya da kurtuluş için gerekliymişler gibi bir anlayışla oluşturulmasını yasaklayan apaçık kanıtlar vardır. Pavlus, Koloseliler 2:16-23'de, "Kimse yiyecek, içecek, bayram, yeni ay ya da Şabat Günü konusunda sizi yargılamasın. Mesih'le birlikte ölüp dünyanın temel ilkelerinden kurtulduğunuza göre, niçin dünyada yaşayanlar gibi, 'Şunu elleme', 'Bunu tatma', 'Şuna dokunma' gibi kurallara uyuyorsunuz? Bu kuralların hepsi, kullanıldıkça yok ola-

cak nesnelere ilgilidir; insanların buyruklarına, öğretilerine dayanır. Bu kuralların bilgece bir görünüşü vardır” demektir. Titus 1:14’de de, Pavlus, gelenekleri açıkça yasaklamaktadır: “Yahudi maddelerine, gerçeği reddedenlerin buyruklarına kulak verme.”

(47-52) Mesih, Matta 15:14, 13’de, gelenekleri talep edenler için, “Bırakın onları, onlar körlerin kör kılavuzlarıdır” demektedir ve “Göksel Babamın dikmediği her fidan kökünden sökülecektir” diyerek bu tür törenlere karşı çıkmaktadır. Episkoposların sayısız geleneklerle kiliseleri yük altına sokmaya ve vicdanlara tuzak kurmaya hakları varsa, neden Kutsal Yazı gelenekler oluşturmayı ve bu gelenekleri dinlemeyi bu kadar sık yasaklamaktadır? Neden bunlara, “cinlerin öğretileri” demektedir (1. Timoteos 4:1)? Kutsal Ruh bunlara karşı boşuna mı önceden uyarıda bulunmuştur?

(53-54) Dolayısıyla gerekli diye ya da lütfü hak etme düşüncesiyle tesis edilen âdetler Müjde’ye ters düştüğü için, buradan bir episkoposun böyle hizmetler tesis etmesinin ya da bunlarda ısrar etmesinin yasal olmadığı sonucu çıkmaktadır. Galatyalılara Mektup 5:1’de, “Bir daha kölelik boyunduruğuna girmeyin” diye yazdığı üzere, kiliselerin, Hristiyan’ın özgürlüğü, yani aklanmış sayılmak için yasanın boyunduruğunun gerekmediği öğretisini koruması gerekmektedir. Müjde’deki

başlıca akidenin, yani lütfu, insanların icat ettikleri belli âdetler ya da ibadet eylemleriyle değil, Me-sih'e iman sayesinde karşılıksız olarak aldığımız akidesi korunmalıdır.

(55-56) Bu durumda, Allah'ın evindeki Pazar ayini ve benzeri törenler için ne düşünmeliyiz? Buna şu karşılığı veririz: kimsenin kimseyi rencide etmesi ve kiliselerde karışıklığa düşülmeden her şeyin düzen içinde yapılması için (1. Korintliler 14:40, krş. Filipililer 2:14) kiliselerin, sevgi ve huzur adına bu âdetlere uyması yerindedir. Böylece vicdanlar kurtulmak için bunların gerekli olduğunu düşünerek yük altına girmez ya da başkalarını rencide etmeden bunları yerine getirmediklerinde günah işledikleri hükmüne varmazlar. Örneğin bir kadın, kimseyi rencide etmemek koşuluyla topluluk içinde başı açık olarak bulunduğunda kimse onun günah işlediğini söylemez.

(57-60) Rab'bin Günü, Paskalya, Pentikost ve benzeri kutsal günlerle törenler bu tür âdetlerdir. Kili-se'nin yetkisiyle Şabat Günü yerine Rab'bin Günü âdetinin getirilmesinin gerekli bir kural olduğu hükmüne varanlar büyük bir yanlış yapmaktadırlar. Kutsal Yazı Şabat Günü'nü yürürlükten kaldırmıştır; Müjde açıklandığı için Musa'nın bütün törenlerinin bırakılabildiğini öğretmekteyiz. Ancak halk ne zaman bir araya gelmeleri gerektiğini bilsin diye belli bir gün oluşturmak gerektiği için, anlaş-

lan, Kilise Rab'bin Günü'nü bu amaçla belirlemiştir; bugünün seçilmesinin başka bir nedeni, insanların önünde Hristiyan'ın özgürlüğüne dair bir örneğin olabilmesi ve Şabat'a ve başka günlere uymanın gerekmediğinin öğrenilebilmesidir.

(61-64) Yasa'nın değişmesi, yeni yasadaki törenler, Şabat Günü'nün değişmesi konusunda akıl almaz tartışmalar vardır, bütün bunlar Kilise'de Levililerinkine benzeyen bir törenin olması gerektiğine ve Mesih'in Elçilere ve episkoposlara, kurtuluş için gerekli yeni törenler bulma görevini verdiği dair asılsız bir inançtan kaynaklanmaktadır. Bu yanlışlar, iman yoluyla verilen aklanma net olarak öğretilmediğinde Kilise'ye sızmıştır. Bazıları, Rab'bin Günü'nü kutlamanın aslında ilahî bir hak değil, bir tarz olduğunu tartışmaktadır. Kutsal günlerde çalışmanın Yasa'ya hiç uygun olmadığını belirtmektedirler. Bu tartışmalar vicdanlara tuzak kurmaktan başka nedir? Gelenekleri değiştirmeye çalışmalarına rağmen, iman yoluyla verilen aklanmanın ve Hristiyan'ın özgürlüğünün bilinmediği yerde, bunların gerekli olduğu, sürdürülmesi gerektiği görüşü devam ettiği sürece, bunları yumuşatmak gerektiği asla algılanamamaktadır.

(65-66) Elçilerin İşleri 15:20'de Elçiler kandan sakınmayı emretmektedirler. Ama günümüzde kan birçok şeyde kullanılmaktadır. Ancak bunu yapanlar günah işlememektedirler; çünkü Elçiler bile,

rencide etmekten sakındıkları için, vicdanları böyle bir boyunduruğun yükü altında bırakmak istemiyorlardı. Bu kararda, Müjde'nin amacının ne olduğunu sürekli göz önüne almalıyız.

(67-68) Kilise yönetimi tüzüklerinin pek azına tam olarak uyulmaktadır ve geleneklerin en gayretli savunucuları arasında bile bunların birçoğu her geçen gün geçersiz duruma gelmektedir. Bu kurallara uymak bir zorunlulukmuş gibi sunulmadığı sürece, Kilise'nin onlara uymasında bir sakınca yoktur. Adetlerin değişmesi vicdanlar için bir yük oluşturmamalıdır. Bu yumuşatma gözetilmezse vicdanlar gereken şekilde rahatlatılmış olmaz.

(69-75) Ancak episkoposlar, vicdan rahatlığıyla sürdürülemeyen bu geleneklere uyulmasında ısrar etmeselerdi, insanlar yasaya uygun bir tarzda kolayca itaat edebilirdi. Ancak onlara bekârlığı emreliyorlar; Müjde'nin pak öğretisini öğretmeyeceğine yemin etmeyen kimseyi kabul etmiyorlar. Kilseler episkoposlardan kendi onurları pahasına yeniden birlik sağlamalarını istemiyor; ancak bunu yapmak iyi rahipler için de uygun olurdu. Sadece Evrensel Kilise'nin âdetine ters düşerek kabul edilmiş adaletsiz yeni yüklerden kurtulmak istiyorlar. Başlangıçta bu kurallardan bazılarının makul nedenleri olmuş olabilir. Ama bunlar günümüz için artık uygun gerekçeler değildir. Bazısının yanlış anlayışlardan ötürü benimsendiği de bellidir. Dola-

yısıyla, bunları yumuşatmak papaların merhametine uygundur, çünkü böyle bir değişiklik Kilise'nin birliğini sarsmayacaktır. Zira kilise yönetimi tüzüklerinde görüldüğü gibi, insanların geleneklerinin pek çoğu süreç içinde değişmiştir. Ancak bu âdetlere günah işlemekten uyulmadığından ötürü, bunları yumuşatmak mümkün değilse, biz, Elçilerin, insanlara değil, Allah'a itaat etmemizi emreden Elçilerin İşleri 5:29'daki kuralını izlemek zorundayız.

(76-78) Petrus, 1. Petrus 5:3'de episkoposların hükümlerini, kiliselerde hüküm sürmelerini yasaklamaktadır. Bizim amacımız, hükümeti episkoposların elinden zorla çekip almak değildir, ama istenen, Müjde'nin paklığıyla öğretilmesine izin vermeleri ve günah işlemeksizin uyulması mümkün olmayan birkaç âdeti gevşetmeleridir. Ancak ödün vermezlerse, inatçılıkları yüzünden yol açtıkları ayrılıkçılığın hesabını Allah'a nasıl vereceklerini göreceklerdir.

Sonuç

(1-5) Görüş birliğinin sağlanamadığı görülen başlıca akideler bunlardır. Daha fazla suiistimalden söz edebilirsek de, gereksiz yere uzatmaktan kaçınmak için ana hatları ortaya koyuyoruz, geri kalanlar konusunda bunlara bakılarak kolayca hüküm verilebilir. Endüljans ve haccın yanı sıra, kiliseden uzak-

laştırmanın da suiistimal edildiğinden çok şikâyet edilmektedir. Endüljans tacirleri cemaatleri rahatsız etmektedir. Rahiplerle keşişlerin arasında, kilisenin bulunduğu bölgeden sorumlu olma hakkı, günah çıkarma, ölülerin gömülmesi, olağanüstü durumlarda yapılan törenler ve sayısız başka konularda bitip tükenmeyen çekişmeler vardı. Bu konunun kısaca ifade ettiğimiz ana hatları çok daha kolayca anlaşılabilir diye, biz hepsini dâhil etmedik. Burada söylenen ya da kanıt olarak gösterilen hiçbir şey kimseyi utandırmak için değildir. Sadece öğretilerde ve törenlerde Kutsal Yazı'ya ya da Evrensel Kilise'ye ters düşen hiçbir şeyi kabul etmediğimiz anlaşılabilir diye, söz etmemiz gerektiğini düşündüğümüz konular anlatılmaktadır. Allah'ın Kelâmı'na ters düşen yeni bir öğreti kiliselerimize sızmasın diye en büyük gayreti gösterdiğimiz apaçaktır.

(6-7) İnanç Bildirgemizi göz önüne sermek ve öğretmenlerimizin öğretisinin özetini anlatmak için, Emperyal Majestelerinin fermanı uyarınca yukarıdaki akideleri açıklamayı arzu ediyoruz. Bu İnanç Bildirgesi'yle ilgili öğrenilmek istenilen herhangi bir konu varsa, Kutsal Yazılar'a uygun daha çok bilgi vermeye Allah'ın izniyle hazırız.

(8) Emperyal Majestelerinin sadık uyrukları:

(9) Johannis, Saksonya Dükü, Seçmen

- (10) Georg, Brandenburg Hudut Kontu
- (11) Ernst, Lueneberg Dükü
- (12) Philip, Hesse Eyalet Kontu
- (13) Hanns Friedrich, Saksonya Dükü
- (14) Franz, Lueneburg Dükü
- (15) Wolf, Anhalt Prensi
- (16) Nürnberg Senatosu ve Şehir Başkanı
- (17) Reutlingen Senatosu